

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 467 del 12/12 de 2018 al 9/1 de 2019 2€

Vox, incubació d'estat

El partit d'extrema dreta, a l'ombra de José María Aznar, entra en l'escena parlamentària exaltant les essències del franquisme i la monarquia
pàg. 4-11

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

EDITA

La Directa SCCL

C. Riego, 37, baixos esquerra

08014 Barcelona

Tel: 935 270 982

Mòbil: 661 493 117

directa@directa.cat

www.directa.cat

DIPOÏT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric. La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**

A fons

Grup d'investigació

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Vicent Almela i Guille Larios

Impressions

Laia Alsina, Ekaitz Garate i Xavier Puig

Roda el món

Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas

Expressions

Misael Alerm i Carla Mallol

La indirecta

Àlex Romaguera i Mariana Cantero

Fotografia

Víctor Serri

Il·lustració

Ricardo Hermida i Lluís Ráfols

Correcció

Èlia Olivan

Edició

Jesús Rodríguez

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Projecte gràfic

Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente

Coordinació País Valencià

Ester Fayos

Audiovisuals

Sònia Calvó i Estel·la Marcos

Administració i subscripcions

Ester Mora

Difusió

Estel·la Marcos

Publicitat i distribució

Paula Rodríguez

Gestió web

Talaios Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL-LABORADORS:
Gironès, la Selva, Pla de l'Estanty i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahòtsa, Soberania Alimentaria

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucion@directa.cat

PORTADA: VÍCTOR SERRI I PAU FABREGAT

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llenguatge català, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Vox, un partit monàrquic i franquista
Després de l'entrada del partit de Santiago Abascal al Parlament d'Andalusia, radiografiem d'on surt la formació d'extrema dreta, quines aliances internacionals ha establert i el seu paper en l'embat contra el procés independentista català. Un reportatge de Conrad Bosch i David Fernández. Portada de Victor Serri i Pau Fabregat.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Xavi Tarragón
Gemma Garcia parla amb un dels professionals de la sanitat més actius en les reivindicacions de l'atenció primària. Com a auxiliar d'infermeria de l'Hospital del Mar de Barcelona, denuncia l'excessiva medicalització i la reducció d'inversió pública. Fotos de Victor Serri.

IMPRESSIONS

16-18

La Unió Europea a debat
Elena Idoate i Jaime Pastor responen a la pregunta "Les esquerres han de participar del Parlament europeu?". Il·lustració d'Anna Bohigas.

Cures i cultura
Biel Martínez i Clara Iris Ramos.

CRUÏLLA

19-21

Superar la mort infantil
Sònia Calvó i Montse Giralt ens expliquen els processos d'acompanyament de les famílies que han perdut una criatura. Diversos hospitals han millorat, en els últims anys, la fase terapèutica posterior al trauma inicial.

RODA EL MÓN

22-26

L'última batalla de La Naval
Ane Gálvez ens detalla el procés de desmantellament de les drassanes de Sestao i la resistència de la plantilla. Amb fotos d'Itsasne Díez Laña.

'Motxilleres' i la pau a Colòmbia
Un reportatge de Jordi Viñals Bros.

Tensió entre Rússia i Ucraïna
L'anàlisi internacional d'Abel Riu.

EXPRESSIONS

27-31

Enfocant l'audiovisual en català
Marta Molas analitza la situació del sector del cinema i les sèries als Països Catalans. Infografies de Pau Fabregat.

'Me cago en dena'
El relat literari de Bea Ramos, amb il·lustració de Pol Guillen.

Ressenyes literàries
Xavier Puig, Marc Rovira i Ximo Beard.

INDIRECTA

32

Entrevista a Raquel Willadino
La directora de l'Observatori de Faveles (Brasil) dona la volta a l'estigma d'aquests barris pobres i ens explica com l'autoorganització ha fet disminuir la violència i els ha dotat d'una xarxa social d'ajuda mútua. Hi parla Àlex Romaguera. Fotos de Freddy Davies.

Més que mil paraules

VÍCTOR SERRI | El Parc Natural de la Tinença de Benifassà, a banda i banda de les gorges del riu Cérvol, amaga alguns dels secrets més ben guardats de la resistència maquii contra la dictadura franquista. Entre els municipis del Rossell i Vallibona hi trobareu l'alberg La Pastora, on us podeu allotjar i des d'on es fan rutes històriques per la zona (foto). Allà hi vam fer, l'1 i 2 de desembre, l'assemblea de col·laboradores de la DIRECTA.

Comunitat Directacoop

Desconnectar per reprogramar-nos

Eloi Latorre | @homestatic

Línies estratègiques, objectius, accions per a millorar continguts, eixamplar la difusió, garantir els recursos econòmics... Sona feixuc, però s'ha de fer; ara bé, si es fa respirant una mica d'aire descontaminat, és molt menys pesat. La DIRECTA som una gran família, ja ho sabeu, però també som una cooperativa amb una activitat econòmica i, com a tal, cada any elaborem un pla estratègic en el qual posem per escrit les principals línies de treball per tal de mantenir viva la solvència del projecte. I el fem, però el fem a la nostra manera. Convençudes que els entorns que trenquen amb les nostres rutines diàries afavoreixen el debat harmònic i les idees enriquidores, fa temps que, de tant en tant, busquem algun lloc tranquil per prendre col·lectivament decisions que ens sembla que són importants.

Aquestes trobades de cap de setmana fora dels àmbits de relació habitual són les assemblees de col·laboradores, i en celebrem un parell a l'any. El cap de setmana de l'1 i 2 de desembre en vam tenir una de molt productiva a l'alberg La Pastora, en un indret felicitment isolat del Parc Natural de la Tinença de Benifassà, al nord del País Valencià. Hi vam participar una trentena de col·laboradores, amb representació

dels nuclis de Catalunya i del País Valencià. D'aquesta, en van sorgir les línies generals del pla estratègic del 2019. Faran falta encara unes quantes sessions de treball per tancar la lletra petita del pla definitiu, que presentarem en la pròxima assemblea general de sòcies de la cooperativa, el febrer vinent. Però ens permetem un parell d'espolers: serà un pla fet des de la voluntat simplificadora, amb quatre grans línies de treball molt clares i integradores; i situarem el benestar col·lectiu del projecte i de totes les que hi col·laborem en el mateix nivell d'importància que els recursos financers o la millora de la difusió.

L'acollida exquisida de la gent que gestiona La Pastora, el bon beure i els àpats cuinats amb coneixement de causa i productes de la terra (difícil d'oblidar l'arròs caldós amb popets), el bon vi, el bon temps, el cel estelat increïble que cobreix de nit aquelles muntanyes quasi lliures de contaminació lumínica, un entorn paisatgístic carregat de bellesa i història (com vam poder comprovar en la ruta matinal de diumenge pels espais de resistència maqui contra la dictadura, gentilesa del Mario, la Bea i el seu fill Genís), van ajudar indubtablement al bon fluir de les idees. Ganes de tornar-hi.

L'espina

Vividors
Organitzats
i
enòfobs

/ MARC VERS

VOX, L'ARIET DE L'ESTAT CONTRA L'1 D'OCTUBRE

La formació d'extrema dreta liderada per Santiago Abascal fa pinça acusatòria conjuntament amb la Fiscalia General de l'Estat espanyol en una vintena de procediments judicials contra l'independentisme català

D'esquerra a dreta: Fernando Sánchez Dragó, Rocio Monasterio, Javier Ortega Smith, José Antonio Ortega Lara i Santiago Abascal

Conrad Bosch | @La_Directa
David Fernández | @HiginiaRoig

“Ja vam demanar quan tocava la presó incondicional per a [Marta] Rovira. Un cop més, teníem raó. Hi havia risc de fuga i de reiteració delictiva. La delinqüent s'ha fugat”, pregonava algú. “Les proves demostren que estem davant d'una organització delictiva i criminal perfectament organitzada, amb una desviació de fons públics i amb una finalitat claríssima de donar un cop d'estat, a més d'un delicte de rebel·lió”, sostenia un altre davant d'un micròfon.

No són frases extretes de cap intervenció pública del difunt fiscal general de l'Estat espanyol José Manuel Maza, ni l'extracte de cap interlocutòria del jutge Pablo Llarena. Tot i que diuen el mateix, són declaracions dels portaveus de la ultradretana formació Vox, que exerceixen l'acusació popular en la causa general contra l'independentisme oberta al Tribunal Suprem. Malgrat sostenir arguments idèntics, la primera cita és un tuit de Santiago Abascal –que cloïa rebland: “Rajoy i Soraya [...] en són responsables”. La segona referència és una declaració de Javier Ortega Smith al programa radiofònic de Federico Jiménez Losantos. Abascal és el president de la formació. Ortega Smith n'és el secretari general i l'advocat que els representa en l'acusació popular. L'afirmació d'Ortega Smith i les interlocutòries de Llarena no difereixen gaire en el relat dels fets. Ultradreta, Fiscalia General de l'Estat espanyol i jutge instructor han emprat la mateixa tesi.

Una lapa al poder judicial

La formació, que per primera vegada s'asseurà en un par-

lament autonòmic, és una màquina afuada de querelles i denúncies. Ha presentat una querella contra el president de la Generalitat, Quim Torra, pels delictes d'encombriment, conspiració per a la rebel·lió i odi. Ha denunciat tot el govern a l'exili; la traductora de la demanda contra Llarena als tribunals belgues; el president del Parlament, Roger Torrent, i part de la Mesa per haver debatut la suspensió dels diputats; l'advocat Gonzalo Boye; els CDR per les pancartes contra Felip VI en l'aniversari del 17-A; la ministra espanyola de Justícia, Dolores Delgado (PSOE), per “prevaricació i per denegació d'auxili” en “negar-se” a defensar el magistrat Llarena. Fins i tot ha denunciat, amb l'associació de juristes Movimiento 24DOS, el jutge belga que va admetre la demanda contra Llarena, assegurant que el magistrat podria haver comès rebel·lió o sedició, segons va afirmar Pedro Fernández, vicesecretari jurídic de Vox i mà dreta d'Ortega Smith.

Però, sobretot, fou qui es va personar per primer cop, el maig de 2017, en la causa que va obrir el jutjat d'instrucció número 13 de Barcelona arran de la denúncia d'un ciutadà anònim contra Santiago Vidal, després que *El País* publicués un article on donava compte de les exposicions del jutge durant diferents xerrades. Amb el temps es va saber que el ciutadà anònim no era cap altre que Miguel Duran, exdirectiu de Telecinco, exdirector general de l'ONCE i advocat en exercici. Duran també va ser el candidat de Ciutadans a les eleccions europees de 2009, en una coalició més que polèmica amb el grup ultradretà Libertas, impulsat pel milionari

El partit d'Abascal ha intercedit en totes les actuacions del jutjat que investiga el referèndum

irlandès Declan Ganley. A la causa s'hi sumaria Vox, de seguida, com a acusació popular. Molt més tard s'hi sumaria tot l'aparell judicial de l'Estat espanyol.

La cosa no acaba aquí. Ortega Smith s'ha encarregat –amb el seu equip– de denunciar els últims presidents de la Generalitat, Artur Mas i Carles Puigdemont; s'ha personat com a acusació popular en les causes obertes contra el govern català expulsat amb l'article 155 a l'Audiència Nacional espanyola i al Tribunal Suprem; s'ha querellat contra TV3, Catalunya Ràdio i Santiago Espot (president de Catalunya Acció) i ha intercedit sistemàticament en totes les actuacions del jutjat d'instrucció número 13 de Barcelona, dirigides pel magistrat Juan Antonio Ramírez Sunyer –actualment mort. Aquest sumari va ser el que va permetre practicar les primeres detencions de càrrecs

de la Generalitat, que després van motivar, arran de les protestes del 20 de setembre a les portes del Departament d'Economia, l'acusació de rebel·lió contra Jordi Cuixart i Jordi Sánchez i el posterior empresonament preventiu.

Fins a les eleccions d'Andalusia, el partit d'Abascal, que en declaracions a la premsa va afirmar que sempre va armat amb una pistola Smith & Wesson –“al principi per protegir el meu pare d'ETA; ara, els meus fills”–, no havia aconseguit una representació remarcable malgrat dues alcaldies: Cardeñuela Riopico (d'un centenar d'habitants, a la província de Burgos) i Barruelo del Valle (d'una seixantena d'habitants, a la província de Valladolid), i 22 regidories municipals en tot l'Estat espanyol obtingudes a les eleccions de 2015, a les quals s'han anat sumant trànsfuges del PP i Ciutadans. A les últimes eleccions al Congrés dels Diputats, celebrades el juny de 2016, 46.781 vots, el 0,2% del total.

Ara, el front als tribunals ha empès a l'arena pública una formació que des de la seva creació ha cospat els marges de la política parlamentària espanyola i que actualment amenaça amb irrompre en tromba a les institucions. Del no-res, Vox va convertir-se en la gran sorpresa de les eleccions al Parlament d'Andalusia en obtenir dotze escons, encapçalats per Francisco Serrano, un jutge prevaricador condemnat per alterar el torn de custòdia d'un menor perquè assistís a una processó de Setmana Santa a Sevilla i que es va burlar de les violacions en grup després d'una denúncia pública d'Inés Arrimadas.

Des de l'etapa de Fuerza Nueva, cap formació a la dreta del PP havia tingut tant poder i quota mediàtica

Des de l'etapa de Fuerza Nueva, cap formació a la dreta del PP havia tingut tant poder de convocatòria, notorietat pública i quota mediàtica. La darrera representació al Congrés de Diputats d'un partit d'extrema dreta va ser en la legislatura 1979-1982, quan la coalició Unión Nacional va obtenir un escó. El diputat va ser el notari i vell procurador de les Corts franquistes Blas Piñar López, cabdill del partit, que es presentava juntament amb Falange Española de las JONS, els Círculos Doctrinales José Antonio, Comunità Tradicionalista, Agrupación de Juventudes Tradicionalistas i la Confederación Nacional de Excombatientes.

Naixement i adhesions: des de dins del PP

Amb la pretensió de recollir el vot de la dreta desencantada amb les polítiques del PP, Vox va ser cre-

at el desembre de 2013 per exmilitants del PP com Santiago Abascal, José Luis González Quirós, Ignacio Camuñas (antic ministre espanyol de Relacions amb les Corts del govern d'Adolfo Suárez) i José Antonio Ortega Lara (el funcionari de presons segrestat per ETA, amb carnet del PP entre 1987 i 2008). L'exdiputat català i exeurodiputat i vicepresident del Parlament Europeu Alejo Vidal-Quadras s'hi va afegir el gener de 2014, així com desenes de militants en el pasat de Sociedad Civil y Democracia, el partit liberal fundat pel financer Mario Conde, condemnat pel cas Banesto. El partit es va presentar, amb Vidal-Quadras com a cap de cartell, als comicis europeus d'aquell juny, centrant el seu missatge en contra de l'existència de les comunitats autònomes. Va captar 246.833 vots (1,5%) i cap escó. Es van quedar a 1.500 vots d'obtenir un eurodiputat.

Vidal-Quadras va abandonar el partit ultra el 2015 després de ser desautoritzat per la cúpula quan va defensar una aproximació cap a Ciutadans i UPyD. Aquell mateix any, el partit ultracatòlic i foralista Derecha Navarra y Española, de Nieves Ciprés, de l'ala més dretana d'Unió del Poble Navarrès, va integrar-se a Vox. Jorge Campos, l'antic president de la fundació Círculo Balear, entitat al·ludida en una cançó del rapper mallorquí exiliat Josep Miquel Arenas, *Valtòny*, ha reconvertit l'entitat neogonellista –anticatalanista– en una marca política, Actúa Balears, que ha esdevingut el referent de Vox a les Illes. ●

ABASCAL I LA SEVA “TROPA”

Un basc criat en una família franquista, crescut políticament a l'ombra d'Esperanza Aguirre, lidera un partit nodrit amb exmembres del Partit Popular i de la castrense Fundació DENAES

C. B. | @La_Directa

Santiago Abascal Conde (Bilbao, 1976), fill d'un dels fundadors d'Alianza Popular i dirigent local del PP a Àlaba, Santiago Abascal Escruza, i net de l'alcalde franquista d'Amurrio entre el 1963 i el 1979, Manuel Abascal Pardo, va ser militant del PP des dels 18 anys. L'any 1999, amb tan sols 23 anys, va ser nomenat regidor pel PP a l'Ajuntament de la localitat alabesa de Laudio en substitució d'un company, regidoria que va ocupar fins al 2007. Jon Karla Menoyo, exalcalde del municipi, ho recordava així en una entrevista amb Halabedi Irratia: “Més que la política local, sembla que tenia altres objectius”.

Del 2003 al 2004 va ser membre de les Juntres Generals d'Àlaba, i el 2004 va ocupar breument un escó al Parlament basc en substitució de Carlos Urquijo, nomenat delegat del govern espanyol al País Basc. L'any 2005 no va aconseguir renovar la seva acta de diputat, però pocs mesos després de les eleccions, el setembre de 2005, va tornar a entrar al Parlament basc, ara en substitució d'Encina Regalado, i fins al 2009 no va aconseguir renovar-la. Amb la victòria de Mariano Rajoy a les eleccions generals espanyoles de 2011, el diputat basc Carlos Urquijo va ser nomenat de nou delegat del govern al País Basc, de manera que Abascal va tornar a tenir l'oportunitat d'ocupar l'escó. Tanmateix, com que Abascal discrepava de la línia oficial del PP i se'l considerava proper a l'expresidenta Maria San Gil, l'aleshores president Antonio Basagoiti el va depurar. És quan Abascal tanca l'etapa basca per iniciar l'etapa madrilenya.

Sense escó al Parlament basc, Esperanza Aguirre va recol·locar Abascal, no sense polèmica, al capdavant de l'Agència de Protecció de Dades de la Comunitat de Madrid fins al desembre de 2012, quan l'organisme va ser suprimit. El 2013, ja en l'etapa d'Ignacio González com a president del PP madrileny, Abascal va ser nomenat a dit director de la Fundació per al Mecenatge i Patrocini Social. L'entitat, amb un sol treballador (a banda d'Abascal) i sense cap activitat coneguda, l'any 2013 va rebre de la Comunitat de Madrid una subvenció de 183.600 euros, d'un pressupost total de 252.818, dels quals 82.491 van constituir el sou d'Abascal. Quan *El País* va denunciar les irregularitats de la fundació, de nul·la activitat, el govern de González va suprimir l'organisme públic. En paral·lel, Abascal també presidia la Fundació per a la Defensa de la Nació Espanyola (DENAES), que va rebre 33.680 euros del govern el 2014. L'any 2013 n'havia rebut 37.422, 41.580 el 2012 i 43.770 el 2011.

La cúpula de Vox, integrada per habituals de les tertúlies d'Interconomia, destaca pel seu perfil empresarial i per una educació en escoles privades; tota subordinada a Abascal, que durant els últims anys ha bastit el partit al voltant de la seva figura. Aquest *modus operandi* es va traduir en el passat en la presència d'alguns membres de la seva *tropa* a la DENAES, un organisme civil al qual Abascal va donar gairebé un ca-

ràcter militar i que es dedicava a fer actes en defensa de la bandera, l'himne o la història d'Espanya. De fet, DENAES és qui va denunciar l'actor Pepe Rubianes per un delictes d'ultratge a Espanya i en més d'una ocasió s'ha referit als seus integrants com a “tropa”, en un ús habitual de termes castrenses. Molta de la gent de Vox té vincles directes o indirectes amb militars, policies i alt funcionariat de l'Estat espanyol. De fet, a les eleccions andaluses, el sindicat policial Jusapol va impulsar, com va revelar *Público*, una campanya d'agitació propagandística a favor del partit.

Javier Ortega Smith, número dos de Vox, és el coordinador de l'estratègia jurídica de la formació ultradretana. El *marine* i antic militar de les companyies d'operacions especials de l'exèrcit espanyol conegudes com a COES, està al costat d'Abascal des de l'inici i és un dels rostres habituals de les tertúlies als mitjans de comunicació. D'Interconomia a La Sexta, passant per diverses aparicions a TV3. El 20 de maig de 2016 diversos membres del partit, entre els quals Ortega Smith, secretari general, i Nacho Mínguez, aleshores president de Vox a Madrid, van entrar a Gibraltar i van desplegar una bandera espanyola de 168 metres quadrats en el penyal britànic.

Va romandre penjada uns vint minuts, fins que va ser retirada per la Royal Gibraltar Police. Poc després, Mínguez va ser detingut i Ortega Smith va fugir nadant, atès que estava buscant des de 2014 per la policia de Gibraltar, com va afirmar el ministre en cap del penyal, Fabian Picardo. Acusat de retirar, l'any 2013, un bloc de formigó que el govern de Gibraltar havia llançat al mar per impedir la pesca de pesquers espanyols en aigües britàniques de la badia d'Algesires. Abascal va qualificar l'acció com a “operació militar”. Un altre dels participants de l'acció de

Javier Ortega Smith

Nacho Mínguez

Enrique Cabanas Burkhalter

Iván Espinosa de los Monteros

Ignacio Garriga Vaz de Concicao

Rocío Monasterio

Santiago Abascal / SERVEI DE PREMSA DE VOX

Vox a Gibraltar va ser l'ara sotssecretari de presidència de Vox, Enrique Cabanas Burkhalter.

La direcció de Vox la completen els següents personatges. Iván Espinosa de los Monteros és fill de Carlos Espinosa de los Monteros y Bernaldo de Quirós, qui ostenta el títol de marquès de Valtierra i fou Alt Comissionat de la Marca España, president d'Iberia i agregat comercial del govern de Franco a Chicago (Estats Units). Iván Espinosa de los Monteros, qui va ser secretari de DENAES, va estrenar-se en política amb Vox com a número dos de Vidal-Quadras a les europees de 2014.

Ignacio Garriga Vaz de Concicao és membre del comitè executiu de Vox i odontòleg de professió. El sotssecretari i portaveu, que va ser el candidat a l'alcaldia de Sant Cugat del Vallès per Vox el 2015, és conegut també per haver celebrat més d'una volta el cop d'estat del 18 de juliol de 1936. A través d'un missatge a Twitter el 18 de juliol 2017, Garriga va afirmar: “Vagi per endavant la meua condemna a les morts ocasionades per tots dos bàndols, però cele-

bro que valents ens deslliuressin del jou comunista”. El mateix dia de l'any 2016 havia afirmat: “Avui agraïxo als meus avis que en un dia com avui es llancesin a defensar els nostres principis”.

Garriga s'encarrega del posicionament del partit respecte de la migració, on defensa que només s'aculli als qui arriben de manera “legal”. Garriga qualifica la política del govern de Sánchez de “caritat mal entesa”. Sosté que moltes persones acudeixen a l'Estat espanyol no a treballar, sinó a aprofitar-se dels serveis socials públics. No sorprèn que un membre de Vox reciti aquest patró xenòfob. Ara bé, qui el recita és fill d'una persona migrada d'Àfrica. Ignacio Garriga Vaz de Concicao, nascut el 1987, és català i té la pell negra. La seva mare, antiga militant del PP, és originària de Guinea Equatorial. El seu avi tenia ascendència portuguesa; d'aquí el cognom Vaz de Concicao, que en portuguès s'escriu Vaz da Conceição, però que ell, pel motiu que sigui, empra castellanitzat i escrit ometent la ce trencada i la a nasal portuguesa perquè no existeix en l'ortografia espanyola.

Pocs rostres femenins. En destaca una persona: Rocío Monasterio, presidenta de Vox Madrid i responsable d'Afers Socials del partit. Nascuda a Cuba, criada a Alcobendas i arquitecta de professió, anticastrista, antichavista i catòlica, porta més d'un any protagonitzant petits mitings i reunions en interiors o a l'aire lliure als barris del sud de Madrid, als districtes obrers de Vallecas, Arganzuela, Usera o Carabanchel. També a l'extraradi: Getafe o Leganés. Monasterio, com la cúpula de Vox, també té relacions amb l'integrisme catòlic més reaccionari, que es materialitzen a través de la plataforma ultracatòlica Hazte Oír i la persona d'Ignacio Arsuaga, el representant principal a l'Estat espanyol de la secta paramilitar i ultracatòlica El Yunque. ●

EL COS IDEOLÒGIC: CALVO SOTELO, GUSTAVO BUENO I LA VIA STRACHE

Vox s'emmiralla en el vicecanceller d'Àustria Heinz-Christian Strache, que proposa reconstruir una drete dura, sense complexos, capaç d'arrabassar el domini cultural a l'esquerra i que posa la qüestió de la identitat al centre del debat polític

C. B. | @La_Directa

El Vox actual ja no és aquell partit de 2014 que pretenia restaurar l'aznarisme al centre de la drete espanyola. Vox ha bastit un discurs i perfil propi que l'allunya del franquisme -malgrat certes interferències- i el connecta intel·lectualment i políticament a Renovación Española / Bloque Nacional, el partit dirigit per José Calvo Sotelo que agrupava les famílies antiliberals, monàrquiques partidàries de la restauració d'Alfons XIII, mauristes i afins a la dictadura de Miguel Primo de Rivera contra la Segona República i que tenia un ideari basat en l'opuscle *Defensa de la Hispanidad*, de Ramiro de Maeztu. Tant és així que el passat 13 de juliol de 2018, el dia del 82è aniversari del seu assassinat, Vox va organitzar un homenatge amb una ofrena floral a Calvo Sotelo; al monument, inaugurat per Franco, a la plaça de Castella de Madrid.

Però més enllà de Calvo Sotelo, Vox porta temps treballant el posicionament ideològic del partit i els seus quadres. Una de les pedres angulars del projecte és el pensament del filòsof materialista, en origen marxista, Gustavo Bueno (1924-2016). El fil conductor de la idea d'Espanya des de Bueno fins a Vox és a través de la Fundació DENAES. Tant Bueno com Vox parteixen d'un punt comú: la ferria defensa de la unitat d'Espanya com a nació i com a estat. Iván Vélaz, deixeble de Bueno, és el president actual de DENAES. El patronat actual de la fundació està integrat per Abascal, l'empresari Ricardo Garrudo i Gustavo Bueno Sánchez -fill de Gustavo Bueno i president de la fundació que porta el nom del seu pare. Vox coincideix amb Bueno en el ferm rebuig cap al sistema autonòmic i la descentralització política. "Europa és el problema i Espanya és la solució", afirmava Bueno al costat d'Abascal a les escoles d'estiu del partit. En la deriva dretana de Bueno hi juga un paper molt destacat el filòsof argentí Alberto Buela, neofeixista i peronista militant. Recentment, Vélaz va participar en el mateix cicle de conferències en el qual s'inscrivía la xerrada d'Aleksandr Dugin a Madrid. Dugin és un dels principals ideòlegs de la Tercera Posició, l'eurasianisme i la nova drete radical a escala global.

En el seu discurs a Vistalegre, Ortega Smith va lligar Vox amb el fons ideològic i discursiu de l'extrema drete espanyola. Per això no és casual que associï el partit a l'Espanya imperial, als terços de Flandes o la batalla de Lepant; que col·loqui Aznar com a referent polític directe en la mateixa llista que Isabel la Catòlica. La idea és la mateixa: Espanya com a nació en perill de dissolució pel conflicte territorial i per la invasió estrangera necessita reenganxar amb els seus mites fundacionals. En tot el fenomen de Vox hi ha un punt de rebel·lió reaccionària contra el règim del 78. El que busca Vox no és altra cosa que un presidencialisme fort, intervenció estatal en sectors claus de l'economia, control dels principals nodes de comunicació i ideologia nacional-conservadora. La via neobonapartista passa per l'ampliació de l'aparell repressor de l'estat -la militarització de la policia, l'estat d'excepció permanent o l'espionatge massiu a la dissidència.

Durant els primers anys de vida de Vox, el seu discurs criticava una suposada feblesa de Mariano Rajoy i del PP davant d'ETA; sobretot arran de la sentència en contra de l'aplicació retroactiva de la doctrina Parot emesa pel Tribunal Europeu de Drets d'Humans. Posteriorment, el partit d'Abascal ha passat de ser l'expressió de l'aznarisme i de les tesis d'Esperanza Aguirre -defraudada amb el rajoyisme- a ser l'alternativa conservadora, ultraespanyolista i catòlica a la drete liberal espanyola; sobretot després de la moció de censura a Rajoy i l'arribada a la Moncloa de Pedro Sánchez, de la sentència del cas Gürtel i la derrota de Soraya Sáenz de Santamaría davant Pablo Casado pel líderatge del PP. Per Vox, el PP és la "drete covarda", mentre que Ciutadans és "l'arlequí taronja" (pels seus canvis de criteri).

L'estratègia de Vox rau sobre tres pilars: apel·lar a un vot de convicció, emprar un llenguatge políticament incorrecte i assenyalar molt clarament els seus enemics -l'independentisme català, la immigració i el feminisme. La "suspensió de l'autonomia catalana fins a la derrota sense pal·liatius del colpisme i la depuració de responsabilitats civils i penals" és la primera mesura programàtica de Vox. També inclou il·legalitzar partits i entitats "que persegueixin la destrucció de la unitat territorial de la Nació", agreujar les penes "per les ofenses i ultratges a Espanya i els seus símbols o emblemes", suprimir les policies autonòmiques o eliminar el requisit del coneixement de les llengües cooficials per accedir a la funció pública. Fora de Catalunya, demanen la supressió del concert econòmic basc i del conveni navarrès, i la seva incorporació al règim comú.

Però més enllà de la unitat d'Espanya, l'espanyolitat de Gibraltar i l'anticatalanisme, Vox és un partit antifeminista que té mesures contra el que anomenen "ideologia de gènere". En aquest sentit, proposen derogar la llei de violència de gènere "i tota norma que discrimini un sexe de l'altre", així com treure l'avortament de la sanitat pública. La posició del partit és clarament contrària a la igualtat de gènere. En aquest estadi juga un paper important la vicesecretària de mobilització, Alicia Rubio. Aquesta professora d'institut i tertuliana és autora del llibre *Cuando nos prohibieron ser mujeres... y os persigieron por ser hombres*, autoeditat el 2016. La tesi central de Rubio gira entorn que la "ideologia de gènere" pretén situar-se per sobre i contra la biologia. En el camp de la discriminació, des de Vox van arribar a criticar que Pablo Echenique hagués rebut beques públiques per pagar els seus estudis. Enguany, el Comitè Estatal de Representants de Persones amb Discapacitat ha demanat que s'inclouï la discapacitat com un dels supòsits dels delictes d'odi.

Pel politòleg Guillermo Fernández, el populisme de dretes de Vox no és estatista ni pregona un proteccionisme ni un estat del benestar xovinista; és a dir, la reivindicació d'un estat que intervingui en economia i redistribueixi la riquesa entre els individus nacionals especialment en un moment de crisi econòmica -com

fa Marine Le Pen i demana Salvini. Tampoc fa incursions en el camp semàntic de l'esquerra. L'extrema drete europea viu un moment de bifurcació en el qual dues visions competeixen i cooperen. Una és la via Salvini, l'altra és la via Strache. La primera, en referència al ministre italià de l'Interior Matteo Salvini, passa per unir els "patriotes d'esquerres i de dretes" contra la tecnocràcia de Brussel·les i la mundialització. La via Strache, en referència al vicecanceller d'Àustria i ministre d'Administració i Esports Heinz-Christian Strache, es proposa reconstruir una drete dura, sense complexos, capaç d'arrabassar el domini cultural a l'esquerra i que posa la qüestió de la identitat (nacional, europea i d'arrel catòlica) al centre del debat polític. Vox pertany a aquesta segona via. ●

Pivotant entre dos corrents de l'extrema drete europea

C. B. | @La_Directa

Steve Bannon s'ha instal·lat a Europa per coordinar i impulsar l'extrema drete

Santiago Abascal es va reunir amb Marine Le Pen a Perpinyà

Vox s'ha alineat amb els moviments d'ultradreta que triomfen en altres països europeus de cara a les eleccions al Parlament Europeu del maig de 2019. La meta és aconseguir una minoria de bloqueig a Estrasburg. Així, han apropiat posicions amb Marine Le Pen -Abascal s'hi va reunir l'any 2017 a Perpinyà durant un míting de la cursa electoral que finalment va guanyar Emmanuel Macron. També es van reunir a la ciutat alemanya de Coblença amb la formació Alternativa per Alemanya (AfD), el neerlandès Geert Wilders i l'italià Matteo Salvini.

Aquesta tardor el caixet polític de Vox s'ha revalorat considerablement entre la drete radical europea. Mentre fa uns mesos moltes d'aquestes formacions menyspreaven en públic el partit d'Abascal, ara ho observen amb interès creixent. Si abans les desavinences de Vox amb la ultradrete flamenca pel suport a la independència eren notòries en la mesura que Vox era irrellevant, ara es comencen

a llimar. "Si soc elegit aniré pel Parlament Europeu amb una xapa del Duc d'Alba" -insignies militars que homenatgen els terços de Flandes-, afirmava Abascal en referència als llaços grocs que porten representants de l'N-VA i el Vlaams Belang flamencs en suport als presos i les preses polítiques de Catalunya.

El 20 de setembre de 2017, Abascal va enfrontar-se públicament a Twitter amb Matteo Salvini, líder de la Lliga, actual ministre d'Interior i home fort del govern italià, pel suport nominal de Salvini al referèndum de l'1-O i a la independència de Catalunya. El març passat, Abascal va etzibar-li: "Fica els teus nassos en els assumptes italians i deixa de comportar-te com un buròcrata globalista interposant-te en la sobirania nacional d'Espanya. I, per cert, aquest separatisme català al qual dones suport té entre els seus assoliments haver fet de Catalunya la regió més islamitzada d'Espanya". Hores abans, després de la detenció de Puigdemont a Alemanya, Salvini havia tuitejat -criti-

cant la política d'Alemanya, sense anomenar-la- que, entre altres coses, "boicotejar i sancionar Rússia agreuja els problemes (europeus), com agreuja els problemes detenir el president de Catalunya". Com explica el politòleg Guillermo Fernández, qui abans mirava Vox amb simpatia però amb distància (com Le Pen), ara es dirigeix a Vox amb entusiasme (com també ha fet l'escap del Ku Klux Klan David Duke) i qui explícitament els rebutjava (com Salvini o la drete radical flamenca), ara es resigna a haver de comptar amb Vox per l'aritmètica d'Estrasburg.

La connexió Bannon

Un altre dels contactes internacionals de Vox, possiblement el més important, és amb l'ala més vinculada amb el corrent *alt-right* del Partit Republicà dels Estats Units. L'abril passat Rafael Bardaji, fundador i actual director del Grup d'Estudis Estratègics (GEES) i assessor del govern d'Aznar, es va reunir a Nova York amb Steve Bannon. Actualment Bardaji porta les relacions internacionals de Vox. Va ser assessor dels ministres de Defensa populars Eduardo Serra i Federico Trillo, així com director de política internacional de la FAES. És considerat l'ideòleg de la intervenció espanyola a la guerra de l'Iraq i del suport acrític d'Aznar al govern d'Israel de Benjamin Netanyahu.

De la trobada de Bardaji amb Bannon, Vox assegura que Bannon els assessorarà en la seva estratègia política, especialment "per combatre la propaganda se-

paratista fora d'Espanya i per reduir al màxim qualsevol suport internacional al separatisme català". Vox s'emmiralla en el trumpisme, el seu eslògan és "Tornar a fer gran Espanya". Bannon va ser un dels responsables indiscutibles de la victòria de Donald Trump a les eleccions dels Estats Units de 2016. Exeditor del digital ultra *Breitbart* i antic director de la campanya de Trump, posteriorment va ser cap d'estratègia de la Casa Blanca -càrrec creat específicament per a ell i que va ocupar fins a l'agost de 2017, dies després dels fets de Charlottesville.

El principal projecte de Bannon, antic banquer de Goldman Sachs -on va guanyar diversos milions de dòlars- que ha estat acusat de racista, misogin, antisemita i islamòfob, és actualment The Movement, una consultoria política amb seu a Brussel·les que pretén unir i assessorar els principals grups, partits i personalitats de la fragmentada i dispar extrema drete europea. La consultoria de Bannon vol contri-

buir-hi amb anàlisi i mineria de dades i màrqueting electoral, així com amb tàctiques per a desacreditar l'oposició. La relació de Bannon amb la comunicació política no és nova. Va ser accionista de l'extinta empresa Cambridge Analytica, propietat de la família Mercer, que va comprar milions de dades de Facebook per després ser usades en campanyes personalitzades i que van afavorir, sens dubte, l'elecció de Trump i el vot favorable del Brexit. Vox vol beneficiar-se d'aquest capital. ●

Un altre dels contactes internacionals de Vox, possiblement el més important, és amb el corrent del Partit Republicà controlat per Trump

LES VINCULACIONS DE VOX **AMB EL NEOFEIXISME**

Falangistes i exguàrdies civils han liderat l'expansió del partit a Catalunya i al País Valencià, cercant nova militància a l'entorn de les organitzacions neonazis

La manifestació organitzada per Vox a Barcelona el passat 9 de setembre va aplegar centenars de neonazis i nostàlgics del franquisme / VÍCTOR SERRI

C. B. | @La_Directa

Una de les principals targetes de presentació de Vox és la seva desvinculació del franquisme. Sempre se n'ha intentat desvincular i passar pàgina. La controvèrsia generada per l'exhumació del cadàver de Franco -l'oposició a la qual és un pilar del partit- no ha suposat una llosa. Lluny de mostrar-se a favor del franquisme, ha demanat -truc semiòtic- la derogació de la llei de la memòria històrica. Amb tot, la imatge de Vox no és ni de naftalina franquista ni d'esquadrisme de carrer. Generacionalment s'ha allunyat del franquisme, però no pas del franquisme sociològic ni tampoc del neofeixisme modern: Blas Piñar Pinedo, net del Blas Piñar de Fuerza Nueva, va estar present, al costat de l'impulsor de l'extint Casal Tramuntana, Alberto Sánchez (Plataforma per Catalunya), a la presentació de Vox a Barcelona el 2014. Aquell any, Abascal i Ariadna Hernández, l'aleshores coordinadora d'aquesta formació a Barcelona -assídua a les activitats del neofeixista Casal Tramuntana-, van estar presents a l'acte de presentació de Societat Civil Catalana (SCC) a Barcelona. En aquest punt és destacable el rol del català Jorge Buxadé, actual vocal del comitè executiu de Vox. A les

eleccions catalanes de 1995, Buxadé va ser el número 7 de la llista de Falange Española de las JONS per Tarragona, i a les eleccions generals de 1996, va ser el número 8 de Falange Española Auténtica per Barcelona. També va ser secretari de la Fundació Joan Boscà, constituïda per la cúpula de SCC, i membre d'Empresaris de Catalunya, amb vocació de ser la patronal més unionista. De fet, Buxadé va afirmar ser membre de SCC al programa *El Ring del Diario YA*, un debat moderat per Javier García Isac i acompanyat pel carlista Javier Barrycoa, el neonazi Josep Alsina (ambdós homes forts i visibles de l'organització ultradretana Somatempus) i l'aleshores secretari general de PxC Robert Hernando. Com a advocat de l'Estat espanyol, Buxadé va ser qui va recórrer la consulta sobre la independència de Catalunya d'Arenys de Munt de 2009 en nom del govern espanyol de José Luis Rodríguez Zapatero. Vox també ha evitat mostrar les relacions del partit -aparentment poques- amb l'escena neonazi de l'Estat espanyol. A Alacant, José Enrique Poveda, candidat a les eleccions municipals de 2015, va participar en un acte del grupuscle neonazi Lo Nuestro, un col·lectiu "patriota"

El vocal del partit Jorge Buxadé, advocat de l'Estat espanyol, va recórrer la consulta d'Arenys de Munt

José Enrique Poveda, candidat a les municipals de 2015, va participar en un acte d'un grupuscle neonazi

creat a imatge i semblança d'Hogar Social Madrid (HSM) i la italiana CasaPound. L'entitat alacantina és coneguda per les seves accions de beneficència solidària "només per a espanyols sans". Destaca per la seva estratègia de camuflatge ideològic i evolució estètica emmarcada més en les tendències europees de subcultura urbana juvenil que en la idiosincràsia pròpia de la ultradreta militant espanyola, més propera al crucifix, a l'àguila franquista i a la creu cèltica que a les imatges modernes i laiques més pròpies del feixisme italià o alemany i que en l'actualitat s'exemplifiquen en l'anomenat moviment nacionalista autònom. El vincle de Vox amb el nacionalisme autònom no queda reduït al contacte de Poveda amb l'escena neonazi d'Alacant. A Madrid, els tentacles de la formació d'Abascal arriben directament a l'HSM. Es tracta d'un entramat d'entitats i personatges que han ajudat a legitimar l'HSM entre certs cercles filoburguesos, empresarials i fins i tot militars de la ultradreta madrilenya i el seu entorn sociològic i amb la família Piñar. Un entramat format per associacions de caràcter cultural, petit empresariat i veus radiofòniques. En un primer moment, a través de l'emissora de ràdio Cadena Ibèrica, integrada per professionals de la tertúlia i periodistes procedents de l'òrbita d'Interconomia i amb vincles amb el falangisme i el partit ultradretà Vox. Actualment, a Radio YA, on s'ha mudat més de la meitat de la plantilla de Cadena Ibèrica, que arrossega problemes econòmics. Hi destaquen l'empresari Pedro Ángel López Barbolla, propietari de Cadena Ibèrica i candidat a l'alcaldia de Guadalajara de la Sierra per Vox a les eleccions municipals de 2015. La relació de López amb l'HSM ve de lluny. Ja en els inicis de l'HSM, López Barbolla va obrir els micròfons del seu programa dels dissabtes, el 27 de desembre de 2014, a Melisa Domínguez, que va compartir tertúlia a Radio Inter amb diversos falangistes com Nacho Larrea, Carlos Rodríguez, Jesús Muñoz o el participant en l'assalt a la Blanquerna, l'excandidat d'Espania 2000 Javier Marcos. Els escamots antigroc El repunt ultradretà espanyolista a Catalunya ha portat l'extrema dreta a disputar-se els escamots antigroc. Com va explicar la DIRECTA al número 460, Plataforma per Catalunya, Democràcia Nacional, reduïdes falangistes i especialment Vox competeixen, en una guerra soterrada, pel lideratge dels Grups de Defensa i Resistència (GDR), després que l'activitat d'aquests grupuscles espanyolistes hagi rebut l'impuls mediàtic i polític de Ciutadans. El mes d'abril de 2018 naixien els GDR, amb Jaime Vizern -bagenc i simpatitzant de Vox- com la seva cara més pública. A poc a poc, els tentacles de Vox, de la mà

de l'exguàrdia civil de Durango i empresari establert a Suïssa José Manuel Opazo, van estendre's pel Bages monitorant l'activitat dels antillaços enquadrats en els GDR. Així aconsegueixen reclutar militants per a la formació d'Abascal. L'alt poder adquisitiu de la formació ultra explica, en part, la seva capacitat de penetració en l'activisme antigroc: flux constant de diners per a pancartes, escales, benzina per als vehicles i assessorament judicial enfront de procediments penals i sancions administratives. En nombroses ocasions l'activitat dels GDR ha derivat en l'agressió física, com és el cas de l'atac que va acabar amb set persones ferides a finals de juliol a Manresa -capitanejat per Raúl Macià i Óscar González, on entre les víctimes hi va haver un menor. Macià, extremadament violent i amb lligams directes amb partits d'ultradreta, és una figura clau de l'entramat arrencallaços. En xarxes socials va assegurar que era militant de Vox i es va fotografiar amb Ortega Smith. Empresonat per haver trencat les condicions del tercer grau durant el compliment d'una condemna de 9 anys de presó per robatori i tràfic de drogues, és considerat un "pres polític" de l'espanyolisme i la ultradreta l'ha convertit en un heroi que fa front a l'independentisme. ●

Dos milions d'euros en donacions i 11.000 militants

La direcció de Vox ha repetit durant els últims mesos que, si poden permetre's aquest desplegament als tribunals i les fiances per constituir-se en acusació popular, "és gràcies a les donacions de ciutadans anònims i també a les simpaties que desperten les seves idees entre determinats bufets que renuncien a cobrar-los les minuts". Tant és així que Vox gairebé ha quadruplicat els ingressos procedents d'afiliacions i donacions en tan sols un any: dels 463.000 euros que va percebre el 2017 als gairebé 1,2 milions d'euros que acumula enguany. Segons les dades de la formació, han passat de 1.400 a 11.040 militants en cinc anys. El digital *Público* apuntava recentment que Vox ha rebut gairebé dos milions d'euros en donacions des de la seva creació. El 2014, poc després de la seva fundació, el partit ultra va rebre 964.000 euros d'origen fins ara desconegut. L'exdiputat de Ciutadans Jordi Cañas apuntava a Catalunya Ràdio que Vox és una operació política amb finançament de les elits espanyoles. Vox oferia el 2015 un descompte del 50% a la seva militància per cursar el Màster en Governança, Màrqueting Polític i Comunicació Estratègica de la Universitat Rey Juan Carlos, un títol que depenia de l'Institut de Dret Públic de la URJC -l'organisme que dirigia el polèmic màster de la presidenta madrilenya dimitida Cristina Cifuentes- i de l'escola de lideratge Vonselma Education.

Aquestes festes, per 75 €
fes un regal que dura tot l'any

#RegalaDirecta
i rebràs una bossa o una llibreta
per donar a la persona que desitgis

directa.cat/regala/
Promoció vàlida fins al 6 de gener del 2019

Directa

Xavi Tarragón,

professional de la salut

“L’opacitat que envolta el model públic-privat de sanitat porta a la corrupció”

Text: Gemma Garcia | @gemma_g_fabrega
Fotografia: Victor Serri | @_ittos_

L’atenció sanitària que tenim més a prop, en tots els sentits, és la primària. Recentment, les professionals que la fan possible (metgesses, infermeres i administratives) van convocar una vaga inèdita a Catalunya, després de queixes reiterades sense respostes. Més enllà, quan iniciem el circuit sanitari, s’evidencia una “opció clarament ideològica”, segons Xavi Tarragón: el model públic-privat. Com a auxiliar d’infermeria al Servei de Cirurgia Vascular de l’Hospital del Mar, membre de la Plataforma d’Afectats per l’ICAM i delegat sindical de CATAC-CTS/IAC-CGT (els dos sindicats fan front comú en aquest centre), Tarragón el coneix bé. Ens hi submergim, partint d’una mirada sobre la salut que l’Organització Mundial de la Salut defineix com a benestar físic, mental i social, i no sols l’absència de malalties.

Recentment hi ha hagut una vaga inèdita de l’atenció primària. La porta d’entrada al sistema sanitari condiciona el funcionament de la resta?

Hi ha estudis que avalen de forma claríssima que una primària enfortida, apoderada i potent repercuteix de forma molt positiva en tot el sistema nacional de salut. L’Organització Mundial de la Salut (OMS) indica que un 25% del pressupost sanitari hauria d’anar destinat a la primària, però a Catalunya estem entre un 14% i un 15%. Amb l’acord que ha acceptat el sindicat Metges de Catalunya arribaríem només al 15 i escaig. Amb una primària forta evitariem tots els problemes derivats de la sobremedicació -no fa gaire es van publicar estudis que assenyalen que l’abús és una causa important de mort-, de la sobreexposició a la diagnòsi per imatge i de totes les males praxis que es poden patir a l’hospital. Creiem que hi ha motius de pes per apostar per l’atenció primària i, per tant, canviar el percentatge de recursos que s’hi destinen del total del pressupost. Concretament, la plataforma Rebel·lió Primària i l’espai Fòrum Català d’Atenció Primària (FoCAP) parlen d’intentar arribar a un 20% i, a mitjà termini, al 25%. Ara estem lluny de l’ideal.

Fins i tot, si ens posem les ulleres neoliberals, l’atenció primària és “rendible”?

Des del punt de vista economicista del pensament ultra-liberal, sabem que també suposaria un estalvi econòmic gran, perquè una primària forta és el primer pas per no arribar al segon nivell, el d’hospitalització, on ara mateix es destina la majoria de la despesa: medicaments, tecnologia... Sota el seu prisma, seria un estalvi important.

Cíclicament, les professionals de la sanitat denuncien el col·lapse d’urgències. Apostar per la primària també les alleugeriria?

Ens trobem casos de gent que per la primera visita amb el metge de capçalera pot trigar fins a dos mesos. Amb especialistes, moltíssim més. Aleshores, és normal que la persona que es troba malament, però a qui assignen una visita amb molt retard, acudeixi a

urgències, on sovint se li diu que en fa mal ús. Aquesta dinàmica contribueix a col·lapsar un sistema de per si saturat. D’altra banda, a les urgències dels hospitals calen més recursos. Encara hi ha llits tancats a la pública i, si s’activessin, la descongestionariem. L’any passat es van obrir unes noves urgències a l’Hospital del Mar, perquè les que hi havia eren lamentables: quatre persones en un box de manera sistemàtica o gent pels passadissos. Les noves urgències estaven pressupostades des de feia molt de temps, però la crisi les havia aturat. Finalment es va aconseguir acabar les obres l’any passat, i tot i que ara la gent que hi acudeix està en una situació més digna, no resol el problema, perquè falta personal i no hi ha prou llits a planta. L’Hospital del Mar, per la població que abasta, ha quedat petit.

Una de les denúncies principals que es fa des del sector és la manca de professionals. Com afecten les càrregues de treball sobre la salut, també de les treballadores?

Arran de la crisi, les càrregues són exagerades. Fa poc, un company de primària ensenyava una foto de la seva agenda on es veien sis, set i fins a vuit visites programades per a la mateixa hora. D’altres, amb un marge de dos minuts. Pel que fa a la primària, això et carrega anímicament perquè veus que no pots atendre les persones i has de fer un sobreesforç amb el teu temps, ja que no compten com a hores extres. Pel que fa a l’atenció hospitalària, també es pateix però de manera diferent, perquè, amb la mal anomenada crisi, on s’ha minvat més pressupost és a la primària. M’agradaria incidir també que els residents són garants que el sistema funcioni. És a dir, els estudiants de medicina que estan començant a treballar moltes vegades es responsabilitzen de tasques que no haurien d’assumir perquè qui té plaça n’opina no faci tantes guàrdies. Haurien d’estar allà per aprendre, però estan assumint molt. De fet, a Granada ja hi ha hagut mobilitzacions per denunciar-ho, a Madrid s’estan plantejant fer vaga i és possible que aquí també hi hagi moviments. S’acaben fent guàrdies de 24 hores. T’agradaria que algú t’hagués d’operar quan

porta disset hores al quiròfan? Tot això posa sobre la taula que s'ha de qüestionar tot el model...

Quines són les ràtios de personal?

Per posar un exemple, al Centre Fòrum -dedicat a la salut mental i sociosanitària i que forma part del Consorci Mar Parc de Salut-, a la nit hi ha un infermer per més de cinquanta pacients. Et queixes a recursos humans i et diuen que no hi ha més diners. A l'Hospital del Mar, on fins l'any passat hi havia les antigues urgències i que ara només assumeixen traumatologia i cirurgia, sovint hi ha una auxiliar per més de 35 pacients. He vist professionals plorant, desesperats. Hi ha molta càrrega de feina.

Parlem d'atenció primària, d'urgències i d'hospitals. Per reformular el model de salut, també cal posar el focus en els condicionants socials?

L'esperança de vida a la Barcelona més empobrida és fins a onze anys inferior que a la rica. Posant-nos en l'imaginari neoliberal, si féssim front als determinants socials, a la llarga suposaria un estalvi brutal per al sistema de salut. Ara mateix, qui més ús fa del sistema són les persones més empobrides, perquè no tenen accés a una alimentació adequada o no tenen els hàbits o les possibilitats de cuidar-se tant. L'Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQuAS) ja ho diu en els seus estudis: el principal factor de la salut són els determinants socials. El sistema sanitari representa el 14% i els determinants més d'un 30%. Tot i així, impera una lògica hospitalocèntrica i d'individualització de la malaltia: tu ets el responsable de la teva salut.

L'existència de les desigualtats socials i un model amb manca de personal condueix inevitablement cap a un excés de medicalització?

La gerent del Parc de Salut Mar, en una exposició que va fer, explicava que la tendència era un increment molt bèstia en la despesa farmacològica. I aquí cal denunciar la connivència de la indústria farmacèutica amb segons quins metges. A partir del moment que obtens el títol, la formació ja està en mans de les farmacèutiques, que paguen jornades on aprens els beneficis magnífics que té el medicament concret, que financen estudis i cursos. Això no és altruista. La lògica que s'imposa és que

“ ”

Per la pública no cobraràs més del que cobres i, en canvi, si portes la persona a la privada tindràs un sobresou

Al Parc Salut Mar de Barcelona hi ha set o vuit directius que tenen un sou per sobre dels 100.000 euros anuals

“ ”

Les farmacèutiques paguen jornades i cursets on aprens els beneficis magnífics que té un medicament concret

Amb la crisi ha minvat el pressupost cap al sector públic i s'han incrementat les aportacions al sector privat

s'ha de medicalitzar la persona, i tot això va sumant, efectivament, a la carència de personal: no pots atendre com voldries aquella persona per pal·liar el seu mal en aquell moment i es passa ràpidament a la pastilla. El model condueix a la medicalització, que s'aguditzat en l'àmbit de la salut mental.

Tot això en el marc d'un model de cohabitació públicoprivada. Com s'ha consolidat?

Des que el 1981 es va produir la transferència de competències de l'Estat a Catalunya, s'ha legislat per facilitar aquesta connivència, aquest model mixt. Ja veníem d'una col·laboració publicoprivada i era molt més senzill continuar així que revertir la situació i comprar la titularitat dels centres. Amb l'aprovació de la llei d'ordenació sanitària de Catalunya (LOSC), el 1990, es posa sobre la taula la divisió entre compradors i proveïdors. Fins aleshores era l'Institut Català de la Salut (ICS) el que proveïa la sanitat al Departament, i allà on no arribava comprava serveis a privats. Però a partir d'aleshores, el garant de garantir la sanitat pública als ciutadans és el CatSalut, i l'ICS passa a ser un proveïdor més; entra dins el sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SISCAT), on hi ha empreses públiques, consorcis i societats mercantils. La LOSC permet l'afany de lucre dins la sanitat i, tot i que l'escrit és ambigu, les elits polítiques, sanitàries i finance-

res en van fer la seva interpretació i van assumir aquest discurs. Amb la crisi, ha minvat el pressupost cap a allò públic i, en canvi, ha incrementat en allò privat. Ara s'està intentant revertir mínimament. En aquests moments, l'atenció primària pública de l'ICS representa al voltant del 70% i la resta és concertada. En el cas de l'hospitalària és a la inversa: el 75% és concertada i la resta pública.

Creus que hi ha la intenció de cedir més espai a l'àmbit privat?

Penso que hi ha aquesta intenció, però no ho permetrem. Toni Comín, com a conseller, va anunciar un procés de desprivatització, però només es va fer efectiu en un sol centre: la Clínica del Vallès, que va passar a mans del Parc Taulí de Sabadell. En aquells moments, vam poder comprovar que l'activitat que feia la Clínica era fins a un 15% més cara que si l'hagués fet l'hospital públic. Si una empresa ha d'obtenir guanys, ha de sortir més car, i si no surt més car -que jo crec que sí-, a costa de què és? De les condicions de treball, de l'atenció, de càrregues de feina o d'estalvi. Ves a saber com pot repercutir en la salut de les usuàries. Dos més dos són quatre i a mi no em surten els números. Actualment hi ha una fragmentació absoluta del model. Al Consorci Parc de Salut Mar, l'empresa ISS s'encarrega de la neteja i té les treballadores explotades. Tot i que hi ha un plec de condicions, després

hi ha incompliments: no es cobreixen baixes o, quan algú es jubila, reparteixen la feina i no contracten ningú més. En lloc d'oferir serveis de radiologia, el Consorci, amb el Consorci de Salut i Social de Catalunya (CSSC), ha creat l'empresa Imatge Mèdica Intercentres (IMD), que s'encarrega de la radiodiagnosi, i això també suposa condicions laborals diferents dins el mateix centre. Hi ha gent d'aquesta àrea contractada pel Parc de Salut Mar i altres per l'empresa, amb totes les tensions que suposa. Ara volen fer el mateix amb el banc de sang. Ens hi oposem frontalment.

Fins i tot hi ha una empresa externa que s'encarrega de cobrar aquelles persones que no disposen de targeta sanitària...

International Care Patient Assistance, que abans era Gestiturs, està contractada pel Parc Salut Mar perquè cobri aquella gent que no disposa de targeta sanitària espanyola o europea. El primer que fa és demanar 500 euros perquè puguis passar la porta d'urgències i, després, pot facturar el que vulgui. El 45% del que factura a la persona en qüestió se'l queda l'empresa i, la resta, l'hospital. S'excusen que si ve un nord-americà o un succe els poden cobrar el que costaria aquella atenció al seu país d'origen i no el que costa aquí. I el més preocupant i pervers és l'efecte dissuasiu per a gent que no té mitjans, que està en situació administrativa irregular. Pressionen

perquè paguin i ha marxat gent sense ser atesa, quan tenen ple dret a ser ateses d'urgència. Això entra dins la lògica mercantilista del sistema. A l'Hospital de Sant Pau han deixat de contractar aquesta empresa i ja ho gestionen directament, i nosaltres ho estem batallant.

Barnaclínic a l'Hospital Clínic de Barcelona és el paradigma de connivència publicoprivada?

És una societat mercantil que rep el 100% de capital públic per atendre el privat i que fa ús de les instal·lacions públiques. En teoria paga uns diners, però és molt difícil controlar que els metges que treballen en ambdós centres estiguin fent la feina per un o l'altre, si estan en horari públic fent activitat privada, si estan fent ús de les instal·lacions públiques fora d'horaris. De fet, la Sindicatura de Comptes va denunciar en un informe de 2017 que s'havia produït un ús irregular de les instal·lacions del Clínic per part de Barnaclínic en un horari que no li corresponia. I això ho acaben patint els usuaris, que han de fer ús de les instal·lacions públiques. Potser la llista d'espera es podria reduir mot més.

No deixa de ser contradictori que ahora que falten quiròfans i llits, n'hi ha que es lloguen a una empresa privada...

Argumenten que no tenen recursos suficients i que així Barnaclínic paga uns diners, que tampoc se sap on van

a parar. Crec que l'objectiu final ha de ser buscar la millora de l'atenció del pacient a la pública, i amb aquestes mesures no es camina en aquesta direcció.

Alhora, de cara a les usuàries, obre les portes a un sistema dual?

Fa anys va haver-hi un cas d'un metge que no va voler operar una pacient per la pública que entrava dins el catàleg perquè la volia atendre per la clínica privada on també treballava. Amb els metges hi pot haver conflicte d'interessos. Penso que s'hauria de prohibir que qui treballa per la pública treballi a la privada. Saps que per la pública no cobraràs més del que cobres i, en canvi, si portes la persona a la privada tindràs un sobresou.

En general, falta transparència i rendició de comptes en aquest model publicoprivat?

Hi ha una opacitat total. Arran de la vaga, Metges de Catalunya va publicar els sous de gerents i alts càrrecs i es posa al descobert que els sous de la concertada estan molt per sobre dels sous de l'ICS. No hi ha cap control exhaustiu del que cobren i com ho cobren. Sense anar més lluny, Olga Pané, gerent del Parc de Salut Mar, fins ara cobrava uns 127.000 euros anuals. Arran de les dades recollides pel Sindicat a través de Transparència, han aflatat càrrecs que estan cobrant més de 200.000 euros. I després hi ha les entitats sense afany de lucre, que han de revertir els guanys en les instal·lacions. Però qui controla el que cobren i qui en forma part? Al Parc Salut Mar hi ha set o vuit directius que estan per sobre dels 100.000 euros. Mirant dades del Portal de la Transparència hem descobert que hi ha un comandament per cada onze o dotze treballadors. És necessari? En el context actual de carència de recursos, no s'entén per què necessitem tants càrrecs intermedis ni quines funcions tenen. Aquestes empreses, i especialment els consorcis, tenen el que s'anomena *autonomia de gestió*: tenen controls però fan el que volen. Totes les normatives restrictives per al personal les apliquen i les que són per fer un retorn al personal no.

La manca de transparència comporta casos de corrupció?

Tota l'opacitat que envolta aquest model porta a casos de corrupció, com Innova, el cas Bagó o el cas Padrosa. Josep Prat tenia innombrables càrrecs i va participar en contractacions irregulars i va permetre salaris injustificats. Ramon Bagó era president del Consorci Sanitari del Maresme i alhora del Grup Serhs, els serveis del qual van ser contractats pel Consorci. Ho feia a través d'una figura que ara és advocat del Parc Salut Mar.

Quina és la recepta per revertir aquest model i millorar l'atenció sanitària per a tothom?

Per començar, afrontar els determinants socials de la salut, i en aquest sentit jo soc defensor de la renda bàsica incondicional. És una eina per a un repartiment una mica més just de la riquesa i per a eliminar situacions de vulnerabilitat accentuades en determinats barris. També cal apostar per una sanitat 100% pública, tant de titularitat, com de gestió i provisió. El CatSalut és el garant d'aquesta sanitat i cal evitar l'existència d'una xarxa clientelar. Com diem sempre, “una sanitat, un conveni”. És imprescindible reforçar l'atenció primària per tal d'evitar mals majors i alhora obrir tots els recursos públics que estan infrautilitzats o no estan en funcionament, quan mentrestant s'està contractant la privada o concertada. I, finalment, hem d'incrementar el pressupost en sanitat. A escala europea, la mitjana està al voltant del 7,1% del PIB, l'Estat està al voltant del 6% i a Catalunya, tot i que és cert que no es pot mirar respecte del PIB degut als problemes de finançament, estem al voltant del 4,7%. A la llarga, totes aquestes mesures suposarien un estalvi i proporcionarien una millor salut al conjunt de la ciutadania. ●

contrast

Les esquerres han de participar del Parlament europeu?

No s'ha de legitimar l'Europa del capital i els seus lobbys

Elena Idoate Ibáñez | @e_idoate

Economista, membre del Seminari d'Economia Crítica Taifa

Prenguntar-se si els partits denominats d'esquerres han de participar o no en les eleccions europees ens refereix a molts debats de fons, però que no es fan en abstracte sinó en funció de la conjuntura concreta. No és fàcil analitzar els tempos polítics de les esquerres en un context marcat per l'auge del feixisme i el retrocés dels drets socials i laborals, però sembla que és el moment més idoni per a replantejar diferències i continuïtats: marcar diferències amb els partits tradicionals i mantenir-se en les tradicions de l'esquerra anticapitalista.

Tant els Comuns com la CUP han anat prioritzant fer rendibles els suports en vots i perpetuar-se en espais electorals -que no espais de poder, perquè a les institucions no s'ha avançat gaire ni en canvis ni en posicions trencadores. L'experiència en ajuntaments i parlaments ha comportat un aferrament de les organitzacions a la dinàmica institucional, en major o menor grau i comoditat segons el cas. Però, alhora, sorgeix amb força la crítica a aquesta opció. Hi ha una gran distància entre el que s'anava a fer i el que s'ha aconseguit realitzar per la incapacitat d'establir programes mínimament transformadors en marcs tan estrictes. La lògica institucional comença a xocar amb grups i col·lectius que critiquen els partits d'esquerres per haver diluït els seus reclams i haver-los apartat de la configuració de polítiques i programes.

A la Unió Europea, el dèficit democràtic de les seves institucions és una idea generalitzada entre l'opinió pública i fins i tot entre partits que hi participen. Decisions polítiques rellevants es prenen fora del Parlament i sense cap control d'aquest òrgan (Comissió, Ecofin i BCE), i les negociacions es fan a porta tancada amb grups de pressió del poder econòmic, que sovint resulten més decisius que les demandes de la població. No és només que l'agenda política de la UE en matèries com el lliure comerç, la fiscalitat o l'energia, per posar exemples recents, la marquin els poders econòmics; és que el desenvolupament d'aquesta agenda a les institucions es fa d'esquena a la població, contra la població i amb pràctiques mafioses que pressionen els càrrecs i dirigents.

En la gestió de la crisi econòmica s'ha fet més evident que mai que la UE és el club dels poderosos per a desplegar les polítiques econòmiques necessàries per a rescatar del capital europeu i encaixar-lo en l'economia global. Però entre aquesta escenografia neoliberal austericida hi ha un paper -secundari- reservat per als partits d'esquerra: regenerar la *socialdemocràcia* sota

els criteris de la mercantilització i la precarietat des d'una oposició minoritària al Parlament. I això és el que cal evitar si volem que les esquerres tinguin, a mitjà termini, una perspectiva més enllà de la gestió d'una misèria que no para de créixer.

Les esquerres resulten incòmodes a la UE, perquè aconsegueixen accedir a les informacions de les negociacions a l'ombra i perquè colen denúncies i discursos contraris al neoliberalisme i a favor de les llibertats al Parlament. Però fonamentalment són incòmodes si prenen força al carrer entorn elements claus de la crítica de fons contra la UE com a construcció del capital.

Més que escons en un espai polític on el marge d'incidència és ínfim i les pràctiques i objectius polítics deplorables, les esquerres ara necessitarien missatges inequívocs per a reforçar l'oposició a les actuacions europees antidemocràtiques (reacció davant del referèndum grec sobre l'austeritat), inhumanes (Frontex i acords sobre refugiats), antisocials (Pacte d'estabilitat i creixement) i ambientalment insostenibles. El pols polític en aquest enfrontament tan desigual ha de créixer per fora, amb el focus posat en les resistències populars i en l'articulació horitzontal i des de baix de la solidaritat europea. ●

/ ANNA BOHIGAS

No participar és renunciar a un camp de batalla

Jaime Pastor | @pastorj68

Polítològ, editor de la revista 'Viento Sur'

Abans d'endinsar-nos en la pregunta concreta, em sembla necessari recordar que el projecte d'integració europea -al qual només una minoria critiquem des dels seus orígens fundacionals pel seu caràcter capitalista i imperialista- ha anat entrant en una profunda crisi de legitimitat al llarg dels anys; sobretot des de l'aplicació cada vegada més intensa i agressiva d'unes polítiques neoliberals i austeritàries. Fins i tot l'actual president de la Comissió Europea, Jean-Claude Juncker, reconeixia el setembre de 2015 que la Unió Europea pateix una "crisi existencial". Ell mateix, per cert, pocs mesos abans, en el context de la crisi grega, sostenia que "no pot haver-hi cap elecció democràtica contra els tractats de la UE".

També ha quedat palès que l'arquitectura institucional de la UE està dissenyada des de la seva creació per allunyar dels pobles la participació en els processos de presa de decisió sobre les qüestions fonamentals que els afecten. L'exemple més clar es troba al Banc Central Europeu, la presumpta independència del qual no pot ocultar la seva estreta relació amb els interessos de l'oligarquia financera transnacional. Mentrestant, el Parlament Europeu, malgrat la introducció d'algunes modestes reformes, com l'elecció directa de la presidència de la Comissió, segueix sent una institució sense capacitat d'iniciativa legislativa pròpia. Un parlament, a més, com ja recordava l'amic Alain Krivine pocs mesos després de ser triat membre d'aquesta institució el juny de 1999, que ha funcionat sempre sobre la base del consens entre els dos blocs principals que l'han conformat -el conservador i el socioliberal- i que ha titllat d'*antieuropeus* els qui han mostrat el seu disseny i la seva aposta per una altra Europa.

En aquest panorama, té sentit que un partit d'esquerra alternativa participi en aquesta institució? Des del meu punt de vista, sí. I fins i tot ara amb més raó, perquè, lamentablement, davant la crisi de legitimitat de la UE, no comptem amb la relació de forces necessària per a la seva superació pràctica (formulació presa d'un vell revolucionari com a condició necessària) mitjançant altres institucions alternatives. Més aviat és una deriva més autoritària, tecnocràtica, heteropatriarcal, xenòfoba i ecocida la que amenaça amb obrir-se pas mitjançant el gens improbable ascens de forces d'extrema dreta en la propera cita electoral, amb la consegüent adaptació a la seva agenda dels grups fins ara majoritaris.

En aquestes circumstàncies, l'objectiu d'un partit d'esquerra antisistèmic hauria de ser presentar-s'hi per obtenir la suficient legitimació electoral entre les classes

populars que li permeti accedir a aquest parlament i contribuir a oferir un projecte alternatiu, tant enfront dels partits defensors de l'establishment com del que ofereixen unes forces d'extrema dreta disposades a desviar el ressentiment popular davant els efectes de la crisi contra els i les de més a baix.

Renunciar a la participació en aquesta institució seria convertir la feblesa en virtut i menysprear un camp de batalla que segueix sent necessari per forjar aliances a escala europea i aconseguir també victòries parcials en les escales inferiors de confrontació amb un bloc de poder que, no ho oblidem, cada vegada està més transnacionalitzat. Amb tot, el menys important serà contribuir a la successió de monòlegs convencionals que es donin en les sessions parlamentàries, ja que la tasca fonamental serà posar-se al costat i donar veu a totes aquelles lluites que apostin per un projecte rupturista des de l'esquerra amb aquesta Europa. ●

pàgina oberta

Cures i cultura

Biel Martínez Lorca

Col·lectiu Giravolta

Ens trobem en un món on en el nostre dia a dia no dediquem temps a cuidar-nos ni a acompanyar-nos en els processos de cura personal i col·lectiva; per això busquem models que fugen de patrons o estructures normalitzades. La cerca de noves maneres d'organitzar-nos, comunicar-nos, entendre'ns, les busquem en espais associatius, cooperatius i culturals. És aquí on suposem que podem assegurar els processos de cura, però realment som conscients i tenim les eines necessàries per a poder-ho dur a terme?

Hem de reivindicar la necessitat de la gestió de les cures internes en l'ecosistema cultural com un element transversal i vertebrador dins de qual-sevol procés artístic. Hem de tenir en compte el rol de poder que té cadascuna, i alhora el rang que determina els privilegis que té o no una persona segons el seu context social, psicològic, contextual i espiritual.

Per exemple, hem de ser conscients que com a homes dins del món cultural, com en la resta d'àmbits professionals, el nostre rang i els nostres privilegis han de desaparèixer perquè les dones puguin exercir el seu poder sense opressió. D'altra banda, com a homes de la cultura ens costa perdre els privilegis que tenim en favor de les altres, ens fa molta por perdre el poder i que

les nostres emocions siguin visibilitzades.

La manera de mirar i crear per part de totes nosaltres parteix d'un context històric, familiar i personal, i això, alhora, també influeix la nostra manera de relacionar-nos amb les altres i la nostra capacitat d'empatitzar o no en el nostre dia a dia.

Dins de la precarietat professional que viu el sector cultural, sorgeixen altres maneres d'organitzar-se i d'intentar sobreviure dins del sector amb cooperatives culturals lligades amb els valors de l'economia social i solidària. Però, així i tot, sovint acabem repetint els matei-

xos patrons dels quals defugim. Hem de poder analitzar per què ens passa i sobretot intentar conciliar la nostra vida personal i col·lectiva. Per fer això hem de poder definir què entenem per posar la vida al centre i com les cures poden ser elements estratègics i transversals tant en l'àmbit personal com professional.

Tenim por a enquadranar-nos en esquemes i patrons convencionals i en molts casos no volem sentir parlar de tenir un codi ètic, però no ens adonem de la importància cabdal de posar la vida al centre. El codi ètic no és més que una eina que ens ajuda a organitzar i plasmar allò

que ja hem decidit col·lectivament i que de tant en tant podem anar consultant, recordant i canviant segons el moment i les persones que conformin el col·lectiu.

Ara parlem de creativitat!

Sembla que sigui un luxe que només poden exercir algunes, però és cert que moltes vegades allò que ens frena són els nostres crítics interns. Quantes vegades hem sentit aquestes veus internes que diuen "no ho provis!, t'equivocaràs!, no vals per això!, ja és massa tard per començar!". Hem de poder escoltar aquests crítics però alhora ser lliures

per equivocar-nos, caure, aixecar-nos i tornar-ho a provar.

Sovint ens trobem amb uns límits interns que no acceptem. Els hem de poder identificar i donar-los valor, ja que poden ser els nostres aliats. Aleshores, què és allò que moltes vegades sentim i que no ens atrevim a mencionar perquè pensem que ens fa més febles i no volem que les altres ens puguin veure així? La vulnerabilitat! Pensem les vegades que ens sentim vulnerables en el nostre dia a dia i com ho gestionem entre nosaltres mateixes, o bé amb el col·lectiu o àmbit cultural al qual pertanyem.

No volem sentir-nos febles, ja que és un signe que la nostra societat rebutja i que ens fa evadir els conflictes. He vist com en molts processos artístics això provoca una desvinculació del col·lectiu i fa emergir rangs de poder inesperats. Com ja sabem totes, el conflicte és inherent i pot ser una bona oportunitat d'aprenentatge per dur consciència de la part més lineal a la part no tan lineal, més invisible i emocional. Hem de reconèixer i acceptar els nostres límits, gestionar-los nosaltres o bé buscar assessorament o facilitació externa.

Aquesta facilitació ens pot aportar aquella mirada diferent i donar pas a aquelles veus que no volem escoltar o bé ens incomoden. Hauríem de donar la benvinguda a la vulnerabilitat, una de les eines més poderoses que ens fa

sentir lliures d'aquestes responsabilitats imposades que ens oprimeixen socialment i culturalment.

Portem les cures al centre de l'ecosistema cultural per tal de dignificar-nos entre nosaltres. Equivoquem-nos, deixem-nos la possibilitat d'estar obertes a analitzar els nostres crítics interns i els nostres límits. Comencem aquest llarg camí de cures que no té fi però que ens fa sentir més lliures i poderoses pel canvi que realment volem fer. ●

“

Equivoquem-nos, deixem-nos la possibilitat d'estar obertes a analitzar els nostres crítics interns i els nostres límits

/ CLARA IRIS RAMOS

Aprendre a conviure amb el **dol infantil**

Una de les llibretes que forma part del procés d'acompanyament del dol
/ MONTSE GIRALT

Si bé la mort segueix sent un tabú, encara ho és més la mort infantil. Les famílies i l'entorn es troben amb el repte d'aprendre a conviure amb la pèrdua d'una criatura. Els grups de dol sovint han servit per ajudar a fer més fàcil el dia a dia i superar la por a l'oblit

Sònia Calvó Carrió | @scalvocarrio
Montse Giralt | @giraltm

L'any 2016 van morir a Catalunya 292 menors d'edat, segons xifres de l'Institut d'Estadística de Catalunya. D'aquestes pèrdues, 170 tenien menys d'un any de vida. Aquell mateix any, 1.536.504 persones d'entre 0 i 19 anys vivien a Catalunya. Això implica que el 0,019% de la població menor d'edat va morir. Si bé les dades de 2017 i 2018 encara no són públiques, dues famílies ja saben que els seus fills constaran a les següents estadístiques. Són els pares i les mares de l'Anna i l'Aleix. L'Aleix tenia un any i tres mesos quan va morir de leucèmia, una malaltia cancerígena que afecta la sang, el desembre de 2017. L'Anna en tenia 10 quan va morir a casa seva per una parada cardiorespiratòria derivada d'una encefalopatia epilèptica, l'abril passat. En el marc de l'Estat espanyol, 1.010 menors van morir l'any 2017, segons les xifres que figuren a l'Institut Nacional espanyol d'Estadística.

L'Anna va ser atesa a la Unitat d'Atenció Pal·liativa de l'Hospital Universitari de la Vall d'Hebron els últims mesos de vida. L'Aleix, en canvi, no va passar per aques-

ta unitat. Sí que ho van fer el seu pare i la seva mare, una vegada ja s'havia produït la defunció, derivats des de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, per tal de poder fer seguiment del procés de dol. Aquesta unitat ofereix una atenció continuada i activa de les necessitats físiques, socials, psicològiques i espirituals de la criatura i del seu entorn familiar. "Entenem que quan a un nen li diagnostiquen una malaltia no curable o té una situació limitant per a la vida, no només l'hem d'atendre a ell, sinó a tot el seu context", matisa Carla Cusó, infermera de la Unitat d'Atenció Pal·liativa Pediàtrica de l'Hospital de la Vall d'Hebron. És per això que intenten, en la mesura del possible, "aproximar les cures i l'atenció integral al domicili, sense que això suposi un detriment de l'assistència". Tant ella com la psicooncòloga de la fundació Enriqueta Vilavecchia, Ariadna Torres, remarquen que "cada nen és un món". És per això que, afirmen, cal trobar "l'atenció necessària" per tal "d'humanitzar-la i trobar la dignitat de cada família i cada infant" que té una malaltia limitant o amenaçant per a la vida. »

» A l'Estat espanyol les cures pal·liatives pediàtriques van començar l'any 1991, a l'Hospital de Sant Joan de Déu de Barcelona. Aquest centre, referent peninsular en aquesta especialitat, té com a objectiu que l'infant arribi al moment de morir amb la màxima qualitat de vida. No obstant això, Cusó recorda que “els nens sempre s'han mort, tot i que com a societat no ho vulguem entendre”. “La mort espanta, molt en adults, però encara més en nens”, afegeix la infermera, que valora que la societat “no vol veure que els nens es moren”. Això comporta un problema afegit: com viuen el dol les famílies que han perdut un fill? Un exemple el trobem en el fet que actualment no hi ha cap paraula per definir quan una persona ha perdut un fill. En canvi, sí que n'hi ha per definir quan s'ha mort la parella (*vídua*) o els pares (*òrfena*).

Al País Valencià trobem que fins a finals del segle XX, abans de l'enterrament de l'infant difunt tenia lloc un ritual mortuori: el ball del vetlatori. Al mort, menor de set anys, se l'anomenava *albat* o *albaet*, pel fet d'haver mort en l'albor de la seva vida. A més, se'l vestia amb una túnica blanca preparada per a la vetlla. També se li posava una corona de flors blanques, de paper o tela, amb fulles platejades. Era aleshores quan el col·locaven en un fèretre blanc posat sobre una taula coberta per un drap envoltat de ciris. A la seva capçalera es penjava un quadre de la Mare de Déu amb el Jesuset al braç sobre un gran drap que cobria la paret. Mentre es vetllava era costum dedicar a l'albat diverses còbles acompanyades de música. Amb això es buscava expressar alegria per la sort que se suposava que el nen havia aconseguit, ja que se'l considerava innocent i sense pecats, fet pel qual aniria directament al cel. Aquest ritual tenia lloc a la vetllà de l'albat, que també s'encarregava de la dansa del vetlatori o del mortitxol. La dansa, que es feia a la porta de la casa de la família, s'acompanyava amb guitarres i un cantor entonava els versos: “La dansa del vetlatori / doncs vingau a ballar / que és dansa que sempre és dansa. / Quan s'ha mort algun albat...”.

L'Antonia agafa una llibreta, que és part del programa d'acompanyament de dol, amb una foto i el nom de la seva filla a la portada

En pròpia pell
Aquest mateix sentiment és el que comparteixen els pares de l'Anna, l'Andrés Cebrían i l'Antonia Ruiz, i de l'Aleix, el David Gutiérrez i l'Anna Maria Lázaro. Aquest “i ara què” després de la mort de la seva criatura. L'Aleix va morir fa tot just un any, el 27 de desem-

bre de 2017. “El mes de gener ens miràvem i no enteníem res, no sabíem què havia passat. Sabíem que l'Aleix s'havia mort però no sabíem per on tirar, no podíem ni parlar-ne”, recorda l'Anna Maria Lázaro. Ara, de mica en mica, i gràcies al suport psicològic que els han ofert des de la Unitat de Cures Pal·liatives, a poc a poc en van podent parlar, sobretot l'Anna. Al David Gutiérrez encara li costa. “Això no significa que no estigui patint”, empatitza l'Anna agafant-li la mà. Si bé encara tenen molts dies en els quals expliquen que “no et pots aixecar, vas com un autòmat de la feina a casa, et qüestioness si aquí s'acaba el dia”, confien que d'aquí a uns anys sapiguin gestionar-ho i parlar de la mort amb un somriure.

Al costat de l'Anna i el David seuen

l'Antonia i l'Andrés, la mare i el pare de l'Anna, que va morir el passat mes d'abril. L'Antonia agafa amb força una llibreta amb una foto a la portada i unes lletres on posa el nom de la seva filla: Anna. Aquesta llibreta és part del programa d'acompanyament de dol “Amb tu”, del projecte “Compta amb mi” de la fundació Enriquetta Villavecchia integrat dins del procés assistencial de la Unitat de Cures Pal·liatives Pediàtriques de l'Hospital Universitari de la Vall d'Hebron. “És part del procés de dol”, explica l'Antonia mentre ens ensenya fotografies i escrits de la vida i les vivències de l'Anna. Aquí també hi ha escrits moments de la vida de l'Anna i del que els passa ara que ella ja no hi és. “En aquestes llibretes hi ha la vida dels nostres fills, posem fotos des del moment que van néixer, el que

vam viure amb ells, escrivim coses que ens passen, sentiments...”.

Superar la por a l'oblit
Aquestes llibretes es fan als grups de dol. La psicòloga Ariadna Torres recorda com es van crear aquests grups:

Per la infermera Carla Cusó, “cada família té una història, però totes verbalitzen: experiència, trobar a faltar i sobretot por a oblidar”

“Hem vist que tots els pares i mares volen ser entesos per una figura igual, que passi pel mateix; és a partir d'aquí quan van pensar fer els grups de dol”. Sense aquests grups, pares i mares es trobaven parlant del dol amb persones que havien perdut un ésser estimat però d'altres edats o relacions. “No és el mateix el que sent una persona que ha perdut un fill que el que ha perdut la parella en un accident de cotxe o que algú que té 80 anys”, concreta Torres. Per la infermera Carla Cusó, “cada família té una

Les llibretes inclouen fotos i textos d'homenatge / MONTSE GIRALT

història, però al final veiem com totes verbalitzen el mateix: aprenentatge, experiència, trobar a faltar i sobretot por a oblidar”. És davant d'aquest sentiment i aquesta por a oblidar que decideixen fer unes llibretes, un material tangible: la llibreta del record. “Quan tenen por a oblidar, aquesta llibreta els recorda el seu fill o filla”, explica Cusó, que remarca, alhora, les potencialitats de l'art i els treballs manuals per al suport psicològic i mental de les famílies. “El dol és una oportunitat per expressar sensacions, i això ho poden fer a les llibretes”, afegeix Torres des del vessant psicològic.

Un dels problemes amb els quals s'enfronten aquestes famílies és no poder parlar de la mort dels seus fills amb el seu entorn, pel tabú que segueix sent, encara avui en dia, la mort. Per Cusó i Torres hi té molt a veure la por a l'oblit, però també el

desconeixement: on porta aquesta mort? Per la infermera Carla Cusó, “des del món mèdic, la mort equival a un fracàs”. Per això critica que “a mi em formen per curar, per cuidar, però no em formen perquè el meu pacient es mori. En el moment que jo no li puc fer res curatiu, s'entén com un fracàs. Per això no se'n parla, no es vol veure, no es treballa i queda un buit”.

Per llei de vida o llei natural, un pare o una mare han de morir abans que mori el seu fill; és per això que amb aquesta defunció es troben amb un rol inacabat. Tant Cusó com Torres expliquen que les famílies “han començat un rol, una motivació, una il·lusió i unes vivències que queden trencades”. És per això que les famílies els expressen que els han quedat “moltes coses per fer”. Aquesta balança, entre records i emocions viscudes però també de pèrdua, supera qualsevol altre

dolor. “Perdre algú tan estimat costa molt de pair, per això diem que no se supera la mort d'un fill, sinó que s'aprèn a conviure-hi”, remarca la psicòloga Ariadna Torres. És per això que es treballa la mort de l'infant entre un equip multidisciplinari format per metgesses, infermeres, psicòlogues i treballadores socials.

El conjunt de la família
Si bé aquest treball multidisciplinari és clau, amb tasques diferents i complementàries, el suport psicològic és vital en tot el procés. “A vegades és el fet de ser-hi, no tant fer una entrevista psicològica; és important que les famílies sapiguin que quan arribi el moment seràs allà”, explica Ariadna Torres. La psicòloga remarca, també, la importància d'incloure els germans i les germanes de l'infant en tot el procés de dol, així

com els avis i les àvies, unes figures vitals però que normalment són les grans oblidades. “Cal incloure els germans en tot el procés de comiat, ja que tenen un vincle amb l'infant”, explica Torres. En moltes ocasions, però, els pares intenten protegir els germans i per això fan que no el vegin. “Els germans tenen dret a ser-hi, a abraçar i a saber què està passant, independentment de l'edat que tinguin”, recalquen Cusó i Torres. En el cas de l'Anna, té un germà de 14 anys, l'Adrià. L'Antonia, la seva mare, recorda com un dia ell li va dir que “ja no volia estimar més l'Anna perquè sabia que un dia moriria i no volia passar-ho més malament”. Des de l'experiència, remarquen el fet que quan s'ha inclòs els germans en el cuidatge a domicili durant la fase final i se'ls deixa fer totes les preguntes, l'afrontament de la mort que en fan a posteriori és molt més positiva. De la mateixa manera, recorden que “cada nen sap, d'una manera més o menys conscient, que s'està morint”, assegura Cusó. “Una altra cosa és el que aquest nen vol saber i el que no vol saber”.

Tant les professionals com les famílies coincideixen amb el fet que el dol no comença quan el fill mor, sinó en el moment del diagnòstic. Són dates que queden marcades com un tatatge, ja que en aquell moment comença tot un procés en el qual es canvien els rols del cuidatge, del dia a dia i de socialització. A més, cada pèrdua funcional dels fills, com pot ser haver de posar un botó gàstric, suposa un dol. Tot aquest procés suposa, sovint, un silenci per part de l'entorn d'amistats de les famílies. Tant la família de l'Anna com la de l'Aleix recorden com “a la gent li costa molt parlar”, sigui per por a veure'ls plorar o per manca d'eines. No obstant això, si bé el dol no se supera, es pot conviure amb la pèrdua que significa la mort d'un fill. “Hem d'aprendre a acompanyar la mort d'altres maneres, donar l'espai i el temps a aquests pares perquè puguin recordar, enyorar, plorar, odiar l'absència dels seus fills i a poc a poc aprendre a viure de nou”, conclou Cusó. ●

Una drassana que **no claudica**

Durant més d'un segle, La Naval ha estat un calador de llocs de treball pel qual han passat milers de persones. Ara en queden 177, que lluiten per revertir la decisió del seu tancament

Ane Gálvez Lamikiz | @anegls
Sestao

Aldolfo Garay tenia amb prou feines catorze anys quan va començar a l'escola d'aprenentatge de La Naval. Va entrar a la drassana seguint els passos del seu pare i els seus oncles, que ja hi treballaven. Eren principis dels anys 80 i a Sestao, municipi on s'alça la fàbrica, vivien més de 40.000 habitants. Anys abans, moltes famílies de Galícia, Castella i Extremadura havien deixat la seva terra per treballar en la indústria del ferro, de l'acer i de la producció naval en aquesta zona del País Basc. Cada dia, a les cinc del matí, centenars d'obreres s'enfilaven al tren per anar a les fàbriques. “Quan arribàvem, als voltants de la drassana hi havia molts bars oberts per als esmorzars i preparant àpats per a tantes persones que anaven i venien”. Tant les grans factories situades a la vora de la ria -La Naval i Altos Hornos de Vizcaya- com aquelles més a l'interior -Babcock & Wilcox i General Eléctrica Española- donaven feina al voltant de 5.000 persones cadascuna. Altos Hornos, el gegant siderúrgic, comptava amb unes 9.500 treballadores repartides entre les plantes de Barakaldo i Sestao. Algunes nits, quan el ferro es fonia, el cel es tenyia de vermell.

Però Sestao, el municipi més dens i proletari de Biscaia, agonitza avui a causa de la desocupació. El seu últim cens és de 27.744 habitants i la seva taxa d'atur és del 18,99%, nou punts per sobre de la mitjana del País Basc (9,2%), segons dades actualitzades de l'INE. “Aquesta pèrdua es deu al desmantellament industrial que ha sofert el poble i que ha provocat el tancament de petites i mitjanes empreses i de negocis familiars”, assenyala Fernando Arevalillo, un treballador de 52 anys que en porta 38 a La Naval. De totes les factories que van constituir la indústria pesant de la zona, només la drassana resisteix. Situada en el marge esquerre de la ria de Bilbao, es va engegar el 1916 i va arribar a ocupar unes 4.000 persones. Ara són 177 treballadores en plantilla, i la seva continuïtat perill. A l'octubre, l'administrador concursal va comunicar al comitè d'empresa l'obertura d'un ERO d'extinció que afecta tot el personal i que, s'estima, destruiria uns 2.000 llocs de treball indirectes si s'executa. “És trist pensar que no tornaré a veure passar un gran vaixell sota el pont penjant”, lamenta Arevalillo.

Malgrat la por, la plantilla no es resigna. Amb mobilitzacions, manifestacions i tancaments, reclamen als governs autonòmic i central que comprin la drassana. En contra del que sosté el Govern basc, asseguruen que la injecció de diners públics és viable. L'executiu diu que la Unió Europea no ho permetria per considerar-ho ajuda d'estat que vulneraria criteris de competència. Però

alguns grups parlamentaris com EH Bildu o Elkarrekin Podemos asseguruen que el rescat públic de La Naval després del seu procés de liquidació no contravindria la normativa europea, sempre que es presenti un pla de viabilitat a mitjà i llarg termini.

En aquest enfrontament també batega de fons un qüestionament de la privatització que van patir les grans empreses del sector. “La privatització de La Naval va ser una mala decisió política, per la qual cosa la de salvar-la també ha de ser-ho”, afirma Juanjo Llordén, secretari del comitè d'empresa del sindicat Col·lectiu Autònom de Treballadors. “Cap de les grans drassanes sobreviu sense inversió institucional. Nosaltres creiem que el sector naval ha de ser considerat un sector estratègic”, raona.

L'any 2004, la Societat Estatal de Participacions Industrials i els sindicats CCOO i UGT van arribar a un acord que preveia la liquidació i privatització de diverses drassanes públiques, entre les quals La Naval. La fàbrica va entrar en fase de liquidació i va ser adjudicada a una empresa fundada recentment, Construcciones Navals del Nord (CNN), el 2006.

Des de llavors, Astilleros de Murueta i IDIE (del grup Ingeteam) són els socis majoritaris d'aquesta compa-

L'empresa afronta un ERO d'extinció que afecta tot el personal i que destruiria uns 2.000 llocs de treball indirectes

La plantilla, en contra del que sosté el Govern basc, assegura que la injecció de diners públics és viable

nyia, juntament amb els socis minoritaris Iniciativas Navales del Norte, Naviliera del Nervión i Knutsen. Amb la privatització van arribar les reduccions de plantilla. De 680 treballadores el 2006, quatre anys després en quedaven 425. “Els meus pitjors records són de l'època de la privatització, quan, malgrat tot el que havíem treballat, les grades es buidaven i no hi havia continuïtat”, rememora Pilar Marcos, treballadora de La Naval. La resta de drassanes que van ser privatitzades es van desmantellar abans de vendre's -la drassana de Manises a València- o van tancar pocs anys més tard -la Juliana de Gijón va tancar el 2009 i la de Sevilla un any més tard.

La plantilla coincideix que hi ha hagut mala gestió per part de l'accionariat. Hi ha hagut retards en el lliurament dels vaixells i això ha suposat el pagament de les penalitzacions previstes en els contractes signats amb les armadores. “No ha estat un problema de falta de feina, sinó tot el contrari. Hem mort d'èxit. No hauríem d'haver firmat contractes per quatre vaixells seguits: era molta feina per tan poca gent”, protesta Llordén. “La gestió ha estat nefasta. Els accionistes només s'han preocupat dels beneficis de les seves empreses matriu sense importar-los els números de La Naval”, opina Miguel Ángel Alonso, un altre dels treballadors. Per exemple, un dels socis minoritaris de la drassana, Iniciativas Navales del Norte, el 2015 va interposar una demanda -que encara no ha estat resolta- contra els dos socis majoritaris, en què els acusava d'aprofitar la seva condició d'accionistes per obtenir avantatges com a proveïdors.

La drassana porta en concurs de creditors des de l'octubre de 2016, quan va aturar la seva activitat per les pèrdues milionàries i els deutes que acumulava. L'últim balanç presentava un saldo negatiu de 51 milions d'euros de fons propis i les pèrdues ascendien a 107,5 milions en tres anys. La mateixa empresa va reconèixer ineficiències, retards i sobre costos en la memòria de la societat remesa al Registre Mercantil. El document recollia que va haver-hi deficiències en les fases d'enginyeria i disseny de la producció, que van provocar la necessitat de repetir treballs i, en conseqüència, costos de producció més elevats.

Si l'empresa tanca, 154 membres de la plantilla tenen l'opció de demanar una recol·locació en plantes de l'empresa pública Navantia. Les garanties pactades en la privatització de l'empresa l'any 2006 preveuen aquesta opció, però la majoria de treballadores no ho veuen viable, ja que haurien de traslladar-se a una altra ciutat. El dilema que se'ls planteja és difícil: fer les maletes i marxar o perdre tots els seus anys d'experiència. “No som joves de 25 anys que entren al mercat laboral. Som gent amb una vida dins l'empresa, que no sabem fer una altra cosa que vaixells”, assenyala Imanol Periañe, que als seus 51 anys en porta 36 a la drassana. “A més -afegeix-, es perdria tot el coneixement adquirit. Si en un futur ve un inversor i vol seguir fent vaixells, sense nosaltres seria inviable”.

Model de producció i especulació

Després de la signatura per part de l'Estat espanyol, el 1986, de la carta d'adhesió a la Comunitat Econòmica Europea, va començar l'obsessió pel control del dèficit per via de la venda del patrimoni estatal. El govern de Felipe González va plantejar les privatitzacions com a mesura necessària per a la reestructuració d'alguns sectors, com l'industrial, que comptava amb importants empreses públiques. El ministre espanyol d'Economia i Hisenda entre els anys 1985 i 1993, Carlos Solchaga, va suggerir que el paper dels estats s'acabaria reduint a un nivell bàsic: atendre a l'administració de justícia, la política exterior i l'ordre públic. La resta d'àmbits passarien a ser organitzats pel capital privat.

La socialdemocràcia s'apuntava així als postulats de la política econòmica neoliberal i, en el cas del País Basc, comptava amb el beneplàcit del govern autonòmic, que en els anys següents anys fundaria la societat Bilbao Rigui 2000, juntament amb el govern estatal, el Port de Bilbao, la Diputació Foral de Biscaia i l'Ajuntament de Bilbao. Aquesta empresa pública dedicada a executar actuacions de regeneració urbanística a les zones industrials desmantellades va ser la que va signar, entre d'altres, la compravenda de la parcel·la sobre la qual s'eleva avui la Torre Iberdrola. En el marge esquerre de la ria, alguns dels solars erms d'indústria han estat ocupats per gegants empresarials com Arcelor Mittal

Si acaba tancant, 154 membres de la plantilla tenen l'opció de recol·locació en plantes de l'empresa pública Navantia

Hi ha temor que diversos inversors estiguin esperant que l'empresa abaixi la persiana per obtenir un nou solar buit

o Amazon, que planeja instal·lar-hi un pavelló logístic. Allò que la plantilla de La Naval tem és que els inversors estiguin esperant que l'empresa abaixi la persiana per obtenir un nou solar buit.

Són les vuit del matí d'un dilluns a inicis de desembre i les instal·lacions de la drassana estan pràcticament buides. El 80% de la plantilla és a casa. No hi ha soldadores als tallers, tampoc enginyeres. Només a les sales de les representants sindicals hi ha llum. Falten poques setmanes perquè s'aprovi l'ERO. Si en aquest termini no apareix ningú que decideixi salvar-la, a la vella drassana només li haurà donat alè la seva plantilla. ●

El turisme de motxilla obstaculitza la pau al Carib colombià

El procés de diàleg entre la comunitat camperola i els pobles originaris al Parc Nacional Natural Sierra Nevada trontolla per l'arribada massiva de visitants

Jordi Viñals Bros | @La_Directa
Santa Marta

Palomino, fins fa poc un petit poble agrícola i pescador, té una “vibració motxillera” com pocs destins de la costa caribenya colombiana, assegura de manera altisonant la guia turística Lonely Planet. Només un riu separa la localitat del Parc Nacional Natural Sierra Nevada, la muntanya costanera més alta del món. Les seves platges paradisiàques enmig d'aquest entorn han causat un terratrèmol urbà: es construeixen negocis que envaeixen l'espai públic i els preus del sòl s'han disparat, cosa que ha provocat un moviment de població cap a la veïna Lengüeta, dins l'àrea protegida que desemboca al mar. Un “desastre total”, ho qualifica el director del parc natural, Tito Rodríguez, que ara amenaça amb fer trontollar un fràgil i treballat procés de diàleg entre la població camperola del parc i les seves habitacions originàries.

El 90% de l'espai natural és reserva de quatre pobles indígenes: Arhuaco, Kogui, Wiwa i Kankuamo. Tanmateix, el parc, com la majoria dels de Colòmbia, té problemes d'ús, tinença i ocupació del territori. És a dir, al seu interior hi habiten pobladores de manera irregular. Un problema que ve d'antic i que té un dels seus punts d'inflexió el 1994, quan el govern feia una promesa fins ara incompleta: trobar una fórmula per a reubicar les famílies camperoles que viuen a la Lengüeta de manera que els pobles indígenes puguin gaudir del seu territori ancestral.

Les camperoles, per la seva banda, denuncien que els seus drets fonamentals són vulnerats. I és que la normativa del parc natural és “extremadament restrictiva” per a la població civil, com reconeix el mateix director del parc. “Aquí importen més els drets dels arbres que els nostres”, es queixa Eccehomio Àngel, camperol. I el líder comunitari de la Lengüeta, Amílcar Orrego, explica que gairebé no se'ls permet millorar cases ni escoles, i que es veuen obligades a cultivar a petita escala. “Amb això no podem sobreviure. Com se suposa que hem de comprar tot allò que necessitem per a viure i que no surt de la terra?”, reclama Àngel.

El 2013, les Nacions Unides i la Defensoria del Poble de Colòmbia els donaven la raó en valorar que els drets humans de les famílies camperoles estaven sent violats. Llavors es va iniciar un procés de diàleg entre la institució de Parcs Nacionals, les arhuacos -la comunitat indígena que habita la Lengüeta- i el col·lectiu camperol. Aquest diàleg ha permès millorar la convivència entre

els actors involucrats, però ara perilla per la forta pressió turística que rep la zona.

Més habitants, més turistes

A Palomino no tenen “ni remota idea” de quants visitants reben. Saben, això sí, que hi ha hagut un boom des de fa tres anys, sosté el director de l'Associació d'Hotels i Hostals del municipi, Oliverio Rodríguez. Al departament de La Guajira, al qual pertany el municipi, no es registren aquest tipus de dades, però Rodríguez estima que els allotjaments turístics podrien haver passat d'una desena a més de 200 en els últims sis anys. La comunitat camperola de la Lengüeta supera per poc els 700 membres, però el total d'habitants a l'àrea ha augmentat gairebé fins a 4.000. L'arribada de nova població que prové de Palomino o que ha invertit en la zona per l'atractiu paisatgístic, provoca que el col·lectiu vegi la solució a la seva situació “cada dia més llunyana”, sosté la líderessa Fabia Cáceres, qui prefereix no revelar la seva identitat real.

Parcs Nacionals pot interposar expedients sancionadors a la població nouvinguda. “Ells en són conscients,

però prefereixen arriscar-se, perquè [els expedients] no es resolen amb rapidesa”, explica Cáceres, que assegura que mentrestant n'hi ha que treuen rèdit econòmic del turisme, tot i no estar autoritzat a la zona protegida. Al voltant del 90% dels que han arribat recentment tenen processos oberts en contra, que en molts casos afecten segones residències, àrees recreatives i hostals. “No estan tenint en compte que la seva manera d'actuar perjudica el treball comunitari generat els últims anys per a trobar una solució col·lectiva”, afirma la líderessa camperola, qui reivindica que elles no desobeïxen la prohibició d'explotar el potencial turístic del parc per respecte al procés de diàleg.

En paral·lel al creixement del turisme de motxilla al territori, ho fa el del consum de droga, apunta Daniel Solís, líder Arhuaco de La Lengüeta. La presència de grups armats no ha cessat després de dècades de violència associada al saqueig de peces arqueològiques i als cultius d'ús il·lícit com la coca i la marihuana. El poble indígena considera que el turisme s'erigeix en un “incentiu” perquè aquest tipus de plantacions tornin a guanyar terreny, tenint en compte la demanda, l'alta rendibilitat que ofereixen i la falta d'oportunitats de les seves veïnes camperoles, que es queixen que estan “condemnades” a la desocupació. “La joventut pot acabar caient en activitats il·legals”, tem el líder comunitari Amílcar Orrego, que diu que necessiten projectes pel dia a dia “de manera urgent”.

Turisme: problema o solució?

Entre el col·lectiu rural ha guanyat força la proposta d'impulsar l'activitat turística d'una manera “ordenada”, davant la necessitat de trobar sortides laborals. Apunten que el Parc Nacional en seria “el primer beneficiat”. “Seria la manera de frenar l'impacte negatiu del turisme ofert sense cap mena de control a l'àrea protegida”, assegurava una membre de la comunitat durant una reunió amb indígenes i treballadores del parc a principis de novembre. Per a l'entitat mediambiental, l'eco-turisme pot ser una bona opció de conservació sostenible, però l'última paraula abans d'autoritzar cap projecte passa per la població indígena que té la potestat d'administrar el territori.

Solís recalca la “incompatibilitat” de l'oferta d'oci que s'està oferint, amb les tradicions del poble arhuaco: “Les turistes venen a viure l'instant i no pensen en

Amílcar Orrego, líder de la comunitat camperola de la Sierra Nevada, a l'àrea de la Lengüeta on conrea / JORDI VIÑALS BROS

la sostenibilitat de l'entorn. Es banyen en llocs on duem a terme rituals, que són zones de confessió i purificació”. De totes maneres, no estan en total desacord amb la introducció del turisme, de manera que tota la població vulnerable, tant camperoles com indígenes, se'n pugui beneficiar. “El turisme ha d'arribar d'una manera molt diferent de com ho està fent. No es pot basar a venir a fer-nos fotos com si fóssim animals de zoo”, afirma.

Ambdós col·lectius comencen a negociar els paràmetres de l'activitat que s'oferiria a l'àrea. Sigui com sigui, són conscients que hauria de tractar-se d'una solució temporal, ja que la definitiva passa per la promesa governamental de 1994 de sanejar l'àrea. El valor dels terrenys comprats per les camperoles sumat a les millores que hi han fet es calcula en 67.000 milions de pesos colombians (aproximadament 20 milions d'euros), dels quals el govern de Juan Manuel Santos, set mesos abans del canvi d'executiu, va prometre'n un 6% que encara no ha arribat. “Arribar a acords i no executar-los no serveix de res”, reivindica Orrego. El procés de diàleg ha generat importants punts de consens i “és un exemple per al país”, sosté el director del Parc Nacional. Tot i així, segueix sense ser una prioritat en la gestió dels recursos estatals.

No implementació dels acords de pau

Un dels punts dels acords de pau entre el Govern colombià i les FARC que menys ha avançat en la implementació és precisament el que posa el focus en la tinença de la terra, l'anomenada Reforma rural integral. Un dels

Un dels punts dels acords de pau entre el govern i les FARC que menys ha avançat és el que posa el focus en la tinença de la terra

Si sorgissin projectes productius a l'exterior de la zona protegida, algunes famílies camperoles podrien acceptar fer les maletes

mecanismes dissenyats perquè arribés als territoris més afectats pel conflicte són els programes de desenvolupament amb enfocament territorial (PDET), que, entre altres fins, van ser pensats per a crear condicions de benestar a les poblacions rurals marginalitzades. El que ha estat elaborat per a la zona rural de Santa Marta, municipi al qual pertany La Lengüeta, conté propostes enfocades a millorar les condicions de vida diària de les famílies camperoles, mentre no arriba una solució definitiva. No obstant, l'alcalde de la ciutat, Rafael Martínez, es mostrava pessimista durant la signatura del programa el passat 30 de novembre: “S'ha de dir amb franquesa. No veig una posició clara del Govern nacional respecte als acords de pau i no veig clar que destini diners a aquest instrument”.

La Lengüeta, a més, parteix amb desavantatge respecte a la resta de la zona rural del municipi. El PDET no pot franquejar l'obstacle amb el qual topa constantment la comunitat camperola: dins del parc difícilment es poden dur a terme inversions. Amb la vista posada en el sanejament, però, Parcs Nacionals veu en el programa una possible solució. Si sorgissin projectes productius a l'exterior de la zona protegida, algunes famílies camperoles podrien acceptar fer les maletes.

Mentre La Lengüeta segueix esperant, el creixement descontrolat del “nou petroli colombià”, tal com ha batejat al sector turístic l'actual president Ivan Duque, està actuant com a perfecte element de combustió d'una situació de potencial conflicte que ja era fràgil abans de començar a ser explotat en aquesta regió. ●

RÚSSIA I UCRAÏNA: DE LA CRISI AL MAR D'AZOV A LA GUERRA DE RELIGIONS

El reconeixement de la independència de l'Església ucraïnesa respecte al patriarcat de Moscou ha estat declarat un tema de “seguretat nacional” per al Kremlin

L'anàlisi d'Abel Riu | @abel_riu
Polítolèg

Les darreres setmanes han ressonat els tambors de guerra al mar d'Azov. El 25 de novembre es va produir un enfrontament entre vaixells russos i ucraïnesos prop de la costa de Crimea, quan dues patrulleres i un remolcador ucraïnesos es dirigien cap a l'estret de Kertx, el trànsit marítim pel qual havia estat bloquejat per Rússia. L'incident es va saldar amb 24 mariners ucraïnesos capturats i diversos de ferits. Es tracta del primer enfrontament militar directe entre forces russes i ucraïneses, un extrem al qual no es va arribar ni amb l'annexió de Crimea el 2014, ni fins ara en la guerra del Donbass.

El mar d'Azov és l'escenari d'una creixent escalada de tensió, especialment des del mes de maig d'enguany, quan es va completar la construcció del pont que creua l'estret de Kertx unint Rússia amb la península de Crimea. D'ençà de llavors, s'ha accelerat la militarització de les aigües i s'han donat múltiples incidents. La marina russa ha multiplicat la seva presència a la zona fins a arribar a una seixantena de vaixells militars. El creixent control de Rússia sobre aquest mar de 37.600 quilòmetres quadrats li serveix per aïllar progressivament els ports ucraïnesos de Mariupol i Berdiansk, claus per a la indústria i l'economia del sud-est d'Ucraïna. Amb aquesta estratègia, Moscou incrementa la seva pressió sobre Kíev, fent créixer els costos que ha de pagar pel seu acostament geopolític a Occident. El president ucraïnès, Petro Poroshenko, va respondre a l'incident del 25-N amb l'aplicació de la llei marcial a deu regions de l'est i el sud del país.

Existeixen algunes claus de caràcter intern que expliquen la crisi actual. Poroshenko afronta unes eleccions presidencials el març de 2019, en les quals les enquestes li donen al voltant d'un 10% de suport en primera volta, braç a braç

amb quatre candidats més; de manera que podria quedar-se fora de la segona volta contra la incombustible Yulia Timoshenko, que rebria prop d'un 20% del vot. En aquest sentit, un increment de les tensions amb Rússia i jugar la carta de l'amença externa podria fer créixer el seu suport.

El mandat de Poroshenko s'esgota, amb un balanç molt negatiu pel que fa a l'economia o la lluita contra la corrupció, ja que el mateix president està implicat en múltiples casos i necessita mantenir la seva posició presidencial per a no ser objecte d'investigació per part de l'Oficina Nacional Anticorrupció. Poroshenko també ignora públicament el deteriorament de la situació pel que fa als drets humans, especialment la violència impune d'organitzacions d'extrema dreta contra activistes, periodistes i minories.

La carta nacionalista és l'única que li queda a l'actual president ucraïnès, que es refugia en el lema “Llengua, Religió i Exèrcit”. Això implica mesures com la promoció de l'ús obligatori de la llengua ucraïnesa (en detriment del rus) als mitjans de comunicació o el llançament d'una campanya a favor de l'autocefàlia de l'Església ortodoxa ucraïnesa, és a dir, el seu reconeixement com a església nacional i independent.

Precisament, és arran de la qüestió religiosa que s'ha obert un nou front en el conflicte russoucrainès. A principis de novembre, Poroshenko firmava un acord amb el patriarca de l'Església ortodoxa de Constantinoble per al reconeixement de la independència de l'Església ucraïnesa respecte al patriarcat de Moscou, qui va criticar durament aquest moviment titllant-lo de “catastròfic”.

En l'actualitat, l'Església ortodoxa ucraïnesa fidel al patriarcat de Moscou

controla unes 12.000 de les 18.000 esglésies del país. Les altres 6.000 es reparteixen entre l'Església ortodoxa ucraïnesa autocèfala, fundada el 1921, i l'Església ortodoxa ucraïnesa del patriarcat de Kíev, autoproclamada el 1992. Gràcies al reconeixement de Constantinoble, Ucraïna comptarà amb una església local *nacional*—que teòricament hauria d'agrupar les 18.000 esglésies sota el patriarcat de Kíev—igual que altres països d'Europa oriental com Sèrbia, Bulgària o Romania.

El Kremlin ha qualificat aquest afer com un tema que “afecta la seguretat nacional” de Rússia. De fet, l'aliança *de facto* entre autoritats i el patriarcat de Moscou és un element fonamental per a la projecció de poder i influència russa més enllà de les fronteres de la Federació. L'Església ortodoxa Russa (amb presència no només a Rússia, sinó també a Bielorússia, Moldàvia i, fins al moment, Ucraïna) exerceix una funció de projecció cultural i de reforç de la idea del *ruskiy mir* (“món rus”), una comunitat la pertinença a la qual està determinada en bona mesura per la llengua i la religió, en aquest cas l'adscripció al patriarcat de Moscou.

El dia 15 de desembre s'hauria de formalitzar l'entrega de les esglésies al patriarcat de Kíev, un procés que es preveu conflictiu i que compta amb l'oposició de les autoritats eclesiàstiques dependents de Moscou i de gran part de fidels. L'aplicació de la llei marcial per part de les autoritats ucraïneses s'ha produït precisament en aquelles regions on es concentren la majoria d'esglésies i monestirs que haurien de canviar de mans. Després de Crimea, el Donbass i el mar d'Azov, la religió pot ser convertit-se en un nou territori de conflicte entre Rússia i Ucraïna. ●

#GOTrentilitzable
X UN MÓN + SOSTENIBLE

ecofestes
Solucions ecològiques per a esdeveniments

93 837 15 48
www.ecofestes.cat

Compra'l personalitza't!
Lloga'l Got genèric de 30 i 50 cl
Renta'l Servei ràpid i eficaç
Gestió integral x grans esdeveniments!!

Cinema
Alhambra
de La Garriga

Hi ha vida a l'audiovisual català?

Repassem l'estat de l'audiovisual dels Països Catalans i fet en català: des de la producció fins a l'exhibició, passant per festivals i cinemes que cal visitar

Marta Molas | @martathegoodone

L'audiovisual català és un sector estratègic per al govern de Catalunya, amb un pes específic rellevant: genera un volum de negoci de 1.684 milions d'euros i un valor afegit brut de 575,62 milions d'euros gràcies a l'existència de 1.694 empreses que ocupen 10.843 persones, segons dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya de 2015.

Pel que fa a la notorietat, en els darrers mesos han destacat films com *Estiu 1993*, que s'ha estrenat en sales de cinema de més de deu països; *Contratiempo*, que va obtenir una recaptació de taquilla de 20 milions d'euros a la Xina l'any passat; o *Incerta glòria*, la primera pel·lícula en versió original catalana estrenada mundialment a través de Netflix. Altres produccions audiovisuals com les sèries *Merlí* o *Cites* també estan disponibles a tot el món en versió original catalana a través de plataformes de subscripció de vídeo segons demanda (SVOD).

La presència de films catalans en festivals de cinema de tot el món també és notòria i agraïda. Dels darrers dos anys, destaquen els deu premis Goya per a la pel·lícula de Juan Antonio Bayona *Un monstru em ve a veure*; la Palma d'Or al Festival de Cannes del curtmetratge *Timecode*, dirigit per Juanjo Giménez Peña; quatre premis al Festival de Màlaga de *La propera pell*, d'Isaki Lacuesta, que l'any següent s'emportà la petxina d'or al Festival de Sant Sebastià per *Entre dos aguas*; l'Oscar a la millor pel·lícula de parla no anglesa per *A Fantastic*

Woman, de Sebastian Lelio; o el premi del jurat del Sundance Film Festival (Utah, Estats Units) per *Matria*, d'Álvaro Gago.

El català al cinema

Però en els rodatges continua sent majoritari l'ús de la llengua castellana (un 45%) i l'anglès es va consolidant (un 15% de les produccions). De fet, tan sols el 0,7% de les pel·lícules que es veuen a Catalunya són produccions gravades originàriament en català, segons un informe de l'Acadèmia del Cinema Català. Segons l'Institut Català de les Empreses Culturals, de les 70 produccions catalanes rodades el 2017, només quinze van ser en versió original en català. I què veiem en català? D'acord amb la mateixa font, el 2017 només hi va haver 213.000 espectadores de films originals en català (enfront de 2.200.000 en castellà) i 382.000 espectadores de pel·lícules doblades en català (enfront de quinze milions d'espectadores per a pel·lícules doblades al castellà) a Catalunya.

Encara que la llengua no sigui predominant a les nostres produccions, el cinema català bull. Inclús en els cercles professionals, les institucions cinematogràfiques i els mitjans -catalans i internacionals- es parla de la "Catalan New Wave" com un emergent i talentós col·lectiu de cineastes entre les quals predominen (per fi!) les directores, »

» amb noms com Carla Simón, Neus Ballús, Clara Roquet, Celia Rico, Elena Martín o Meritxell Colell, entre d'altres. El col·lectiu es caracteritza per tractar temàtiques molt lligades a impulsos personals, per adaptar-se a noves formes de producció i per cercar nous llenguatges.

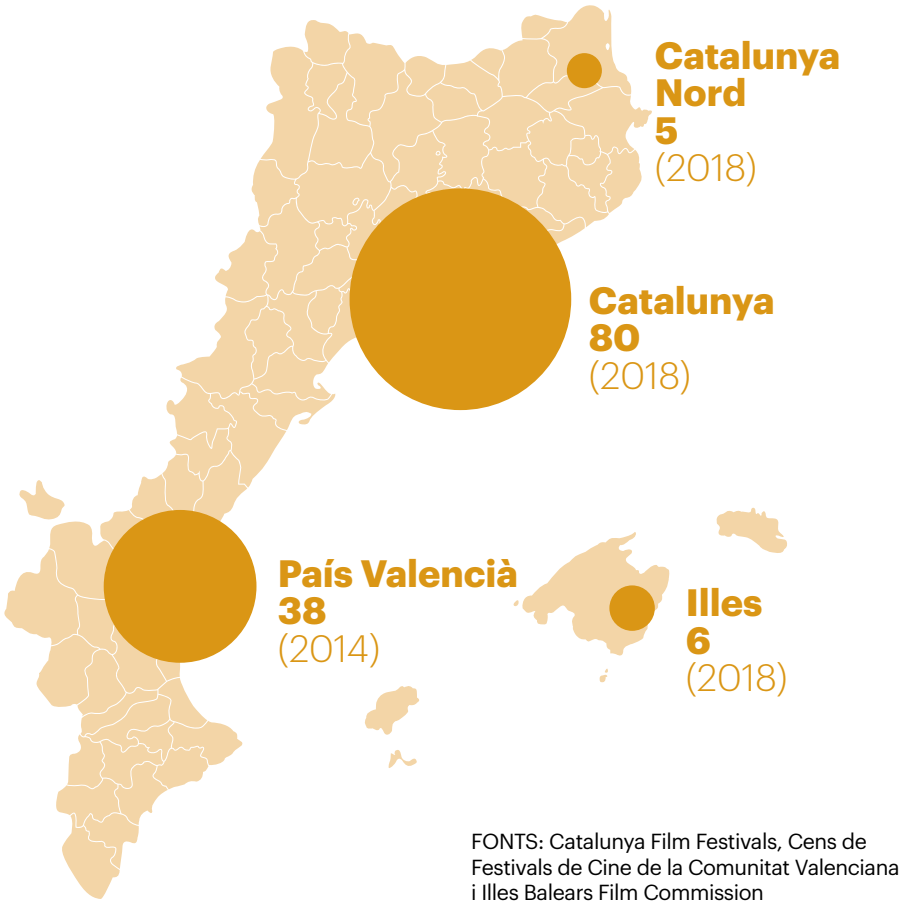
Festivals en català

En un territori nodrit de festivals pertot i arreu (només al País Valencià es comptabilitzen 38 festivals de cinema, segons el Cens de Festivals de Cine de la Comunitat Valenciana de 2014; una vuitantena a Catalunya; cinc a la Catalunya Nord, sis a les Illes i dos a Andorra, segons l'associació Catalunya Film Festivals). Sobta, però, que siguin només dos els festivals que promocionin el cinema en català. El primer i més antic, el FIC-CAT, Festival Internacional de Cinema en Català Costa Daurada, que des de 2008 projecta i premia les produccions rodades en llengua catalana. Destaca del festival la seva aposta per creadores cinematogràfiques professionals i amateurs i les seves sinèrgies i treball amb escoles i altres certàmens audiovisuals.

En format més petit, va aparèixer fa tres anys el VOC►, Versió Original en Català, uns premis i mostra impulsats per Òmnium Cultural que aquest mes de novembre han celebrat la seva darrera edició, a la qual s'han presentat més d'un centenar de curtmetratges, documents, websèries, videoblogs i nous formats web. El festival selecciona i premia peces curtes, que posteriorment es projecten en una mostra que s'ha fet extensible enguany a 34 municipis dels Països Catalans. “El festival sorgeix fa tres anys, quan mirant el panorama cultural català, combinant-lo amb el paràmetre de la llengua, ens adonem que el món audiovisual en llengua catalana té el nivell més baix de creació, tant en produccions audiovisuals en català com en distribució, especialment a cinemes i plataformes digitals”, explica Roser Sebastià, vocal de la junta d'Òmnium Cultural i responsable del festival. “Ens plantejem que com a Òmnium tenim el deure, com els nostres fundadors als anys 60 amb la literatura creant el Premi Sant Jordi, de posar el nostre granet de sorra en aquest món. Amb tres objectius: fomentar la producció i creació d'audiovisual en català, sobretot amb nous creadors, per això vam optar a fer uns premis en format curtmetratge; ampliar el públic que consumeix audiovisual en català a través de la mostra del VOC► (enguany ho hem fet en una trentena de poblacions), i tenir relació directa amb aquest sector professional per saber quines són les casuístiques i problemàtiques que han fet que hi hagi tan poca oferta en català”, matisa Sebastià.

Malgrat que només existeixen aquests dos esdeveniments audiovisuals que exhibeixen en català, Marta Lladó, gerent de Catalunya Film Festivals, explica com “les pel·lícules que es projecten als festivals de cinema a Catalunya ho fan en versió original, i en un 75% dels casos, subtitulades al català, que representa un 52% del cinema que s'exhibeix en aquesta llengua”. I apunta una última dada interessant:

Festivals de cinema als Països Catalans

“L’ocupació mitjana dels espais en els quals tenen lloc els festivals de cinema a Catalunya ha estat d’entre el 75% i el 80%. Aquesta dada contradiu una opinió minoritària però existent que hi ha massa festivals de cinema a Catalunya”, afirma la gerent de l’associació.

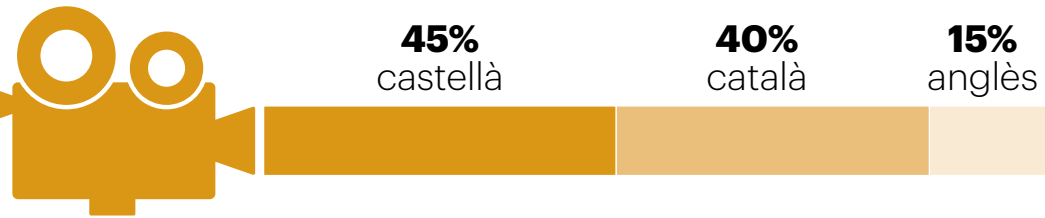
Cinemes i plataformes cinèfiles

Són molt poques i petites les sales de cinema que s’han digitalitzat i aposten pel cinema en català per tot el territori. Les excepcions -cuidades i amb ànima-, les trobem en iniciatives com les del Cine Alhambra de la Garriga, que sempre exhibeix les pel·lícules en català o versió original subtitulada en català, si està disponible. També el CineBaix de Sant Feliu de Llobregat, autogestionat per una associació veïnal, acull periòdicament pel·lícules exhibides en català i festivals i mostres de cinema que aposten per la nostra llengua. O el Cinema Esbarjo de Cardedeu, un cinema municipal que dins del cicle Gaudí -promogut per l’Acadèmia del Cinema Català- se suma a la iniciativa de programar una pel·lícula feta aquí un cop al mes. L’Esbarjo també promou el cinema d’autor que es fa a Catalunya i passa totes les pel·lícules possibles subtitulades al català.

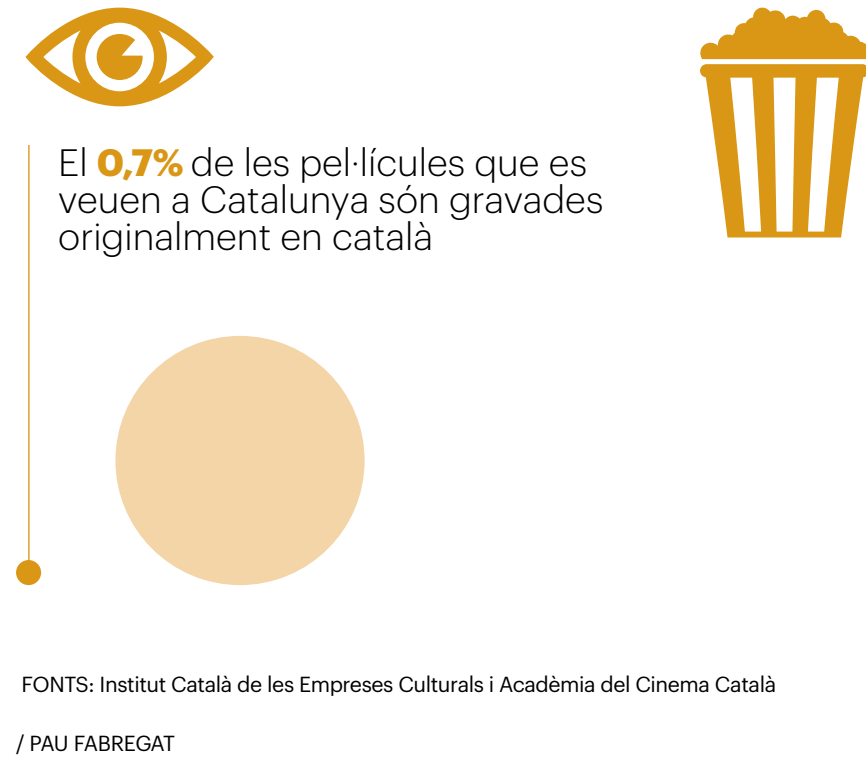
Al País Valencià destaquen els Cinemes Las Vegas de València. Tota la programació de vesprada i nit és en versió original i totes les pel·lícules estrangeres estan subtitulades en valencià. També hi ha matinals infantils durant el cap de setmana amb pel·lícules de dibuixos animats doblades al valencià.

A les Illes, destaquem el Cineciutat de Palma. El cinema, autogestionat, és fruit del tancament d’una sala del grup Renoir. “El públic ens vàrem enfadar i vàrem muntar una associació sense ànim de lucre per reobrir. Va ser un any molt intens, perquè la gent estava molt activa, un any després del 15-M. Volíem convertir un cinema en un espai on passessin més coses, volíem un espai per als creadors locals, que tinguessin una finestra per mostrar pel·lícules i curts i mostrar cinema en català també. De fet, Cineciutat és un homenatge a dues llengües: *Ciutat* perquè és en català, perquè és com es diu anar a Palma, i *Cine* perquè és en castellà”, explica Javi Pachón, membre de l’asso-

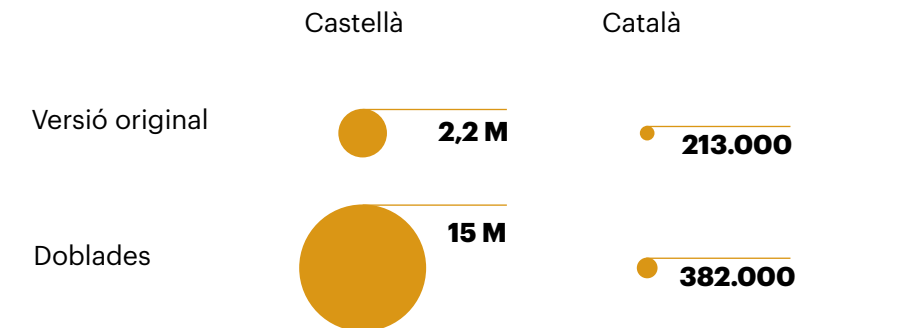
Rodatges a Catalunya el 2017

70 produccions catalanes rodades; només **15 van ser en català**

Espectadores a Catalunya el 2017

Les xifres de l’audiovisual a Catalunya

1.684 milions d’euros de volum de negoci

1.694 empreses

10.843 treballadores

FONT: Idescat (2015)

Són molt poques i petites les sales de cinema que s’han digitalitzat i aposten pel cinema en català: la Garriga, Cardedeu, Sant Feliu de Llobregat, València i Palma

L’audiovisual català necessita suport

Per millorar les estadístiques de l’audiovisual català, l’Institut Català de les Empreses Culturals va endegar l’any passat el Pla estratègic de suport a l’audiovisual català 2017-2020, amb tres objectius estratègics: fomentar la qualitat i la garantia d’execució, promoció i difusió dels projectes; reforçar les estructures empresarials per industrialitzar, internacionalitzar i estimular l’experimentació, i contribuir a la diversitat des de la identitat cultural pròpia, aportant la cultura catalana i arribant a públics segmentats. Però, com podem concloure de la lectura d’aquest reportatge, les administracions no ho són tot. És clau el paper de les institucions, però també la tasca d’Òmnium Cultural, Plataforma per la Llengua o la Coordinadora d’Associacions per la Llengua per visibilitzar i promoure l’ús del català en tots els àmbits culturals o la força de la base: amb cinemes i festivals autoorganitzats. Que vivim el cinema en la nostra llengua serà cosa de totes. ●

És clau el paper de les institucions, però també el d’Òmnium Cultural, Plataforma per la Llengua o la CAL per promoure el català en tots els àmbits culturals

malal·letra

Me cago en dena

“Allà on hi hagi coneixement, allà on hi hagi virtut, allà on hi hagi bellesa, hi trobarà una llar” (Ralph Waldo Emerson)

El relat literari de Bea Ramos | @Beatuni

/ POL GUILLEN

Vaig arribar a un petit poble, al costat de Saldes, un matí d'estiu. Carrers buits i el Pedraforca tan a prop que semblava que, en qualsevol moment, podria engolir el paisatge sencer. El cel amenaçava pluja però em vaig endinsar, tant sí com no, dins la muntanya. De lluny, una veu desconeguda m'advertí de la tempesta imminent a ritme irònic d'un "sí el Pedraforca porta barret, no tinguís por de set". I, com a bona pixapina, càmera en mà, vaig rebutjar el consell amb un somriure. Però deu minuts després vaig haver de recular. La pluja em calava el cos, tenia els dits tan tous com paper de seda mullat i no sé on coi era l'apartament rural. Vaig refugiar-me dins un portal. Ja no somreia tant. I, de nou, aquella veu, ara ben a prop: "Pudé m'hauries d'haver fet cas, dona! Entra, farem el got". No sabia què volia dir fer el got, o si era adient entrar a cases alienes. Però no tenia gaires més opcions, plovia amb força.

En Josep, que havia pasturat i xollat milers d'auvelles, ara restava sol amb la companyia d'un bastó que amb prou feines l'aguantava. Em parlava de la vida amb la dignitat i el respecte que preserven les coses artesanes, i jo, embadalida, em deixava emportar per les històries sobre les bruixes del Pedraforca i els seus aquelarres en la nit de Sant Joan.

A fora, era de nit i la pluja semblava no donar cap treva. Tendre i fràgil com antigues paraules escrites en un tovalló mig desfet, em va convèncer per passar la nit al pis de dalt. Al matí i amb sol, ja continuaria la meua ruta.

Però l'endemà vaig ajudar en Josep a sembrar espinacs i plantar cols mentre el veia riure per sota el nas. La meua poca manya en l'hort i la meua patètica fòbia als bitxos voladors li provocaven el típic somriure orgullós de l'avi que ensenya la neta que mai no va tenir. M'acaronava amb la mirada mentre m'explicava que només necessitava un tros de terra per entendre la vida. "Me cago en dena. Que la vida era això, plorar i riure, sembrar i recollir, marcir i florir. I si

estava feta una merda, havia de saber que fins i tot les merdes poden arribar a nodrir la terra amb el seu nitrogen i potassi".

Així que amb una arada a cada mà, estava disposada a llaurar el meu camp, adobar-lo amb tots els meus fems a l'espera de veure créixer quelcom. Tant m'era si brotava una tendra margarida o un card espinós. Que creixés qualsevol cosa.

Malgrat que no va ploure durant tota la setmana, em vaig quedar al petit poble que em va acollir durant set dies. Set dies que van esdevenir la raó per decidir marxar a viure a la muntanya, lluny de la ciutat.

I és que allà a dalt, el fred matiner em feia moure el cos i el cabal del riu em convidava a viure, perquè la vida no s'atura ni un instant, me cago en dena. Que necessitava respirar aire pur per expulsar les últimes penes que m'esbufegaven; observar els voltors esperant atents la seva oportunitat mentre jo m'adonava dels últims anys, viscuts amb els ulls tancats; aprendre de la fortesa de les flors quan el gebre de la nit les glaça i els xàfec les ofeguen. Que sí, que són flors i al final marciran, però que avorrit tot plegat si fossin perennes. Per les flors era estiu. Per mi, encara primavera. En Josep m'oferia un lloguer simbòlic a canvi d'ajudar-lo a treballar l'hort i aquell poble era un bon niu per renéixer, després de tot.

Em va carregar el cotxe de tomàquets, cebes, melmelades i un pom d'alfabrega, milfulles i boixerola, dient-me adéu amb la pena de qui s'acomiada d'algué que marxa a la guerra. Tornant a la ciutat, mirava sovint el retrovisor i pensava que potser era un error deixar la feina i absentar-me de tot un temps, però m'estava bé equivocar-me en aquell paisatge, al peu del Pedraforca.

I ara que, a Barcelona, el Nadal té la paradeta oberta, espero el bus enmig de la Meridiana. Els cotxes pasturen com auvelles. Entre l'asfalt, les presses, l'absència de flors i els no tinc temps. Me cago en dena, *pudé* sí que m'hauria d'haver equivocat. ●

ressenyες

La fe contra el poder

Marc Rovira Justribó | @La_Directa

Club Editor reedita la versió de Joan Sales d'aquesta esplèndida novel·la de Nikos Kazantzakis, que es va convertir en llibre de capçalera de tota una generació a Catalunya durant el franquisme. Kazantzakis és un dels autors més importants de la literatura neogrega; amb una trajectòria intel·lectual eclèctica que passa pel comunisme i el cristianisme, va ser declarat sacríleg per l'Església ortodoxa, i el Vaticà va incloure una obra seva dins la llista de llibres prohibits. D'alguna manera, *El Crist de nou crucificat* és el reflex d'aquesta relació de l'autor amb la fe.

A Likóvrissi, un poble de l'Anatòlia de grecs cristians dominat pels otomans, de gent senzilla i una mica disbauxada, a començaments del segle passat, tothom balla la música que toca, que és la que diuen el popa i els notables de la vila. Un pastor, un marxant, un cafeter i una vídua de vint anys que es prostitueix són escollits per representar la Passió de Crist. Alhora, un grup de supervivents d'una matança, famèlics, arriben en cerca de refugi. A partir d'aquest moment, els intèrprets senten una mena de revelació que els uneix i que els porta al centre del missatge de Crist, en un procés apassionat que els va despullant de la interpretació conservadora imperant de la religió, basada en la fe però sobretot en el manteniment de l'ordre

establert, i els va apropant a una presa de consciència de la veritable fe. Això els farà posicionar-se al costat dels refugiats i els enfrontarà als poders, basats sobretot en la religió, del seu propi poble, que vetllen per mantenir els privilegis de sempre i desempallegar-se dels refugiats. Tot queda servit perquè la Passió revisqui i es posin de manifest les dues cares de la fe, la pura i la interessada. Aquesta obra tracta sobre el seu sentit i el de la consciència, i sobre el poder que vol dominar-les. Els personatges són senzills però plens de poesia, la construcció moral dels quals és riquíssima, té una intensitat dramàtica gairebé shakespeariana i una llengua vívida, que Sales trasllada amb molta expressivitat a un català ben genuí.

A l'epitafi de l'autor encara ressona la novel·la: "No espero res. No em fa por res. Soc lliure". ●

LLIBRE
El Crist de nou crucificat
Nikos Kazantzakis
Traducció: Joan Sales
Club Editor
544 pàgines

Deserts oàsics

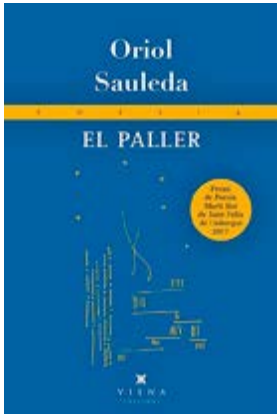
Xavier Puig i Sedano | @xavierps7

Com si l'autor del refranyer s'hagués proposat jugar amb les lectures, Oriol Saulea les enfonsa a *El paller* (Viena, 2018) per deixar-les perdudes com una agulla. Per fer-les ballar amunt i avall sense rumb ni melodia entre versos que, sovint, recorden -salvant les distàncies i amb permís del mestre- la manera de fer de Walt Withman a *Fulles d'herba*. (Nota: si podeu, cerqueu l'edició en català que va fer el 2014 Edicions 1984 amb traducció de Jaume C. Pons Alorda.)

Amb un format atrevit i acompanyat de senzilles il·lustracions del mateix poeta, el llibre transporta a deserts que, tanmateix,

lluny del dramatisme, reivindica. A la intempèrie, amb senzillesa, amb un xic de bogeria, mirant de fit a fit la llibertat.

No és gens estrany, doncs, que el guanyador recent del Premi de Poesia Martí Dot expliqui a vegades que per a ell el procés de creació poètic és com atrapar idees d'un riu que segueix el seu curs. El torrent d'aquest maresmenc, però, baixa amb força i se t'emporta. Fins al punt que la lectora desitja que algú la pesqui i la dugui a la riba per poder digerir un frenesi que recorda l'oralitat en què normalment es mou l'autor. "Un poeta en veu alta", li diu la poetessa Núria Martínez Bernis. ●

LLIBRE
El paller
Oriol Saulea
Viena Edicions, 2018
53 pàgines

Història i fotografies de vint anys dempeus al Cabanyal

Ximo Beard | @Indarrear

El periodista Enric Llopis, autor d'altres cròniques de resistència de la València combativa com *La batalla de l'Horta*, publicada per Sembra Llibres, s'endinsa en una nova narració històrica de batalla que recorre, mitjançant el seu relat i les fotografies de Lucas Guerra, més de dues dècades (1998-2018) de resistències populars al Cabanyal-Canyamelar.

Com bé afirma Raül Zibechi, autor del pròleg, investigador social uruguaià i analista internacional, la publicació és una ferramenta molt valuosa per a conèixer, a través de l'exemple d'aquest barri mariner valencià, les formes mitjançant les quals el sistema desposseeix les habitants dels barris treballadors i com aquests, davant el fenomen de

destrucció del teixit social, s'organitzen i planten cara per aturar aquest procés.

Els processos d'especulació, degradació i expulsió de veïnat, sota la bota del Partit Popular al capdavant del govern municipal en el transcurs del 1991 al 2015, amb la presència de l'ampliació de l'avinguda Blasco Ibáñez com a amenaça més visible, són el punt de partida de la narració de tot un conflicte social latent al barri que no s'atura amb el canvi polític al consistori. La gentrificació, la repressió i la criminalització del veïnat sense recursos són les noves expressions actuals d'aquest procés, que el llibre relata fins al present 2018, després de l'entrada el maig del 2015 de la coalició entre Compromís, PSPV-PSOE i València en Comú. ●

LLIBRE
Cabanyal: Zona Zero. Cròniques de la resistència (1998-2018)
Enric Llopis
Fotografia: Lucas Guerra
Baladre, Zambra i ZAU Editorial
112 pàgines

Raquel Willadino,
directora de
l'Observatori
de Faveles (Brasil)

El Brasil registra una mitjana anual de 50.000 homicidis, la immensa majoria per armes de foc. Les principals víctimes d'aquests crims són joves negres que resideixen als nuclis més empobrits de les faveles escampades entorn de les metròpolis. Per monitoritzar i analitzar aquest fenomen, l'any 2001 va néixer l'Observatori de Faveles, al qual Raquel Willadino es va incorporar el 2005 i n'és l'actual directora. Llicenciada en Psicologia per la Universitat de Brasília, la representant d'aquesta entitat ubicada al Complexo de Maré –el conjunt de faveles més gran de Rio de Janeiro– parla de la necessitat de posar el dret a la vida com a base per al progrés i la convivència entre la seva població. Willadino, que el setembre passat va ser a Barcelona convidada per l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP), busca receptes per desconstruir els prejudicis que hi ha respecte d'unes perifèries on, malgrat la precarietat i la delinqüència organitzada, sorgeixen projectes amb una gran capacitat transformadora.

“Des de les faveles neix un altre model de ciutat”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Què explica l'existència de les faveles?

Responen a la lluita pel dret a l'habitatge i una vida digna. Per tant, no sempre mostren un problema, sovint són la invenció davant de mancances bàsiques. A Maré, la més gran de Rio amb 130.000 habitants, es barreja una gran producció cultural amb dinàmiques de violència entre faccions armades vinculades al narcotràfic i l'acció de les forces de seguretat de l'Estat. És a dir: l'Estat hi és present, però en lloc d'implementar equipaments i serveis bàsics, criminalitza les persones residents i, de passada, en reforça els prejudicis.

Per què s'hi concentra tanta violència?

Les causes són estructurals, però en el camp de la seguretat té a veure amb el menyspreu al dret a la vida, ja que s'estableix una mena de jerarquització: si ets jove i pobre és letal, i si a més ets negre, encara pitjor. Tens quatre vegades més possibilitats de morir que un blanc.

Els últims governs d'esquerres no han sabut revertir aquesta xacra?

El 2009, l'Observatori de Faveles vam elaborar un mapeig a setze perifèries del país on els adolescents són assassinats. Doncs bé: vam detectar que, tot i l'esforç dels governs progressistes, els programes de prevenció no arribaven als grups més vulnerables. Només un 8% incorporaven la qüestió racial, i un 19%, iniciatives per a la reducció d'homicidis. Estaven mal plantejats, la prevenció era escassa i, en canvi, se centraven en l'acció repressiva.

Es combat la violència amb més violència?

Impera la narrativa basada en la “guerra contra les drogues”, per la qual s'imposa la lògica de la confrontació i una militarització que va creixent. De fet, les antigues Unitats de la Policia Pacificadora (UPP), pensades per a un model de proximitat, han estat substituïdes per l'exèrcit. Ara mateix tenim un general controlant tots els dispositius. Si a això afegim l'impeachment a Dilma Rousseff, l'antiga presidenta del país, l'agost de 2016, i les mesures regressives que preveu l'actual govern de Jair Bolsonaro, la democràcia al Brasil s'ha deteriorat a marxes forçades.

Cap a on hauria d'encarar-se la solució?

Caldria que la protecció de la vida fos l'eix sobre el qual es definís qualsevol política. I això inclou entendre la seguretat des d'una perspectiva de salut i tenir una policia intel·ligent que controli la munició, responsable del 70% dels homicidis. Avui és tot el contrari: és la policia qui més mata però també qui més mor. La militarització només ha empitjorat les coses.

Com es pot combatre l'imaginari d'exclusió que arrossegueu les perifèries?

Sense polítiques preventives en els entorns més vulnerables no farem res. I, després, reconèixer que, tot i la violència, hi ha molta gent que a força d'ocupar l'espai públic està generant experiències d'autoorganització que contrasten amb aquests prejudicis.

Hi ha exemples que poden servir de referent?

Destacaria Sao Paulo i Pernambuco, on gràcies a la participació de diversos actors, la violència ha disminuït. També, en l'àmbit llatinoamericà, algunes perifèries de Colòmbia i Mèxic han implementat canvis metodològics que obeeixen a aquest nou enfocament.

És bàsic apoderar els sectors més castigats perquè surtin d'aquest cercle viciós?

Ja tenim quadres d'origen popular que protagonitzen dinàmiques en el terreny educatiu i comunicatiu. I d'allà apareixen reflexions transformadores que són compartides per la població, arriben a les universitats i, per extensió, al conjunt del país.

Confies que la resta d'agents polítics i socials assumeixin aquestes demandes?

L'ideal seria un pacte nacional basat en la reducció de les desigualtats, l'ampliació de drets i l'enfortiment de la democràcia. Hauríem de treballar en aquest eix, tot i que el panorama actual és desolador. Però hi insisteixo: des de les faveles –i les dones negres que han participat en les últimes eleccions hi contribueixen– neix un altre model de ciutat. ●

A les perifèries de Sao Paulo i Pernambuco, amb l'autoorganització, la violència ha disminuït